

Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec

- **Malle, Avguštin. Po 10. aprilu 1938 je prišel čas streznitve : intervju z dr. Avguštinom Mallejem, dolgoletnim ravnateljem Slovenskega znanstvenega inštituta / Avguštin Malle ; [pogovarjal se je] Janko Kulmesch.- 10. aprila 1938 so Avstrijci skoraj stoo odstotno (99, 75 %) glasovali za priključitev Avstrije k nemškemu rajhu. Enako tudi koroški Slovenci. Zakaj in v katerih okoliščinah so tako glasovali? Pogovor z zgodovinarjem dr. Avguštinom Mallejem.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (23. mar. 2018), str. 2-3****
- **Detela, Lev. Na Dunaju o priključitvi Avstrije k nemškemu rajhu pred 80 leti : Slovenski inštitut na Dunaju / Lev Detela.- Dunaj. Skupna prireditev dunajskega Slovenskega inštituta in celovškega Slovenskega znanstvenega inštituta v Dokumentacijskem arhivu avstrijskega odporništv (DÖW). Pod naslovom "Anšlus na Dunaju in na Koroškem" sta o tedanjih dramatičnih dogodkih poročala zgodovinarica Brigitte Entner s Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu in univerzitetni lektor Martin Krist z Dunaja.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (23. mar. 2018), str. 4****
- **Ministrca Kneissl v Ljubljani : govor tudi o slovenski manjšini.-** Ljubljana. Avstrijska zunanja ministrca Karin Kneissl se je v torek, 20.3.2018 na predstavitvenem obisku v Sloveniji v Ljubljani sešla s slovenskim zunanjim ministrom Karlom Erjavcem.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (23. mar. 2018), str. 4**
- **Srečanje SGZ in SDGZ : Slovenska gospodarska zveza.-** Kanalska dolina. V petek, 16. marca, so se sestali predstavniki Slovenske gospodarske zveze iz Celovca in Slovenskega deželnege gospodarskega združenja iz Trsta in Gorice. Srečanje je potekalo v Žabnicah v Kanalski dolini, cilj zelo konstruktivnih pogovorov pa je bil boljše sodelovanje v korist članstva obeh organizacij in slovenskih podjetij iz matice.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (23. mar. 2018), str. 4**
- **Wakounig, Bojan. Tu so stvari, ki jih drugod ni več : 154. Jožefov sejem v Dobrli vasi / Bojan Wakounig.-** Dobrila vas. Ta konec tedna bo na ulicah in trgih Dobrle vasi spet vse polno sejmskih stojnic - Jožefov sejem je obenem začetek koroške sejemske sezone.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (23. mar. 2018), str. 5**
- **Trampusch, Sebastjan. Pestro desetletje Ostrih šivank / Sebastjan Trampusch.-** Obirsko. Obirska ročnodelska skupina Ostre šivanke je ob obhajanju 10- letnice skupine in hkrati dvajsetem ročnodelskem tečaju vabila na razstavo in predstavila knjigo.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (23. mar. 2018), str. 13**
- **Wakounig, Bojan. Obetaven podmladek prvič s Pekarno Mišmaš : premiera KPD Šmihel / Bojan Wakounig.-** Otroška lutkovna skupina Katoliškega prosvetnega društva Šmihel se je predstavila s priljubljeno pravljico Svetlane Makarovič Pekarna Mišmaš.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (23. mar. 2018), str. 14**
- **Kakšna raznolikost motivov! : razstava Rezi Isopp na Radišah.-** Radiše. V Kulturnem domu na Radišah je odprta razstava slikarskih del Rezi Isopp.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (23. mar. 2018), str. 14**
- **Polanšek, Emanuel. Vrhunska umetnost široko odpira okna in vrata : "Okno k sosedu" - odprtje petnajste umetniške razstave / Emanuel Polanšek.-** Celovec. 14. marca je generalni konzulat Republike Slovenije odprl že 15. "Okno k sosedu", za uvod v večerni dogodek pa so dopoldne v galeriji konzulata predstavili knjigo "Tradicionalna prekmurska kuharica", avtorja Mateja Fišerja.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (23. mar. 2018), str. 15**
- **Strutz prejel Hafnerjevo nagrado : prevajalska nagrada.-** Celovec. Drugi prejemnik nagrade, ki je poimenovana po pesniku in prevajalcu Fabjanu Hafnerju, je prevajalec in literarni zgodovinar Johann Strutz. Nagrajen je bil za najboljši prevod iz slovenskega v nemški jezik, nagrado pa so mu podelili v okviru knjižnega sejma v Leipzigu. Nagrado je Strutzu podelil Goethejev inštitut v sodelovanju z zavodom Literarisches Colloquium Berlin in Inštitutom Roberta Musila v Celovcu. Prejemnik prve nagrade Fabjana Hafnerja je bil Štefan Vevar za najboljši prevod iz nemškega v slovenski jezik.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (23. mar. 2018), str. 16**
- **Trampusch, Sebastjan. S podaljšanim mandatom novim izzivom naproti : občni zbor Zveze koroških partizanov in prijateljev protifašističnega upora / Sebastjan Trampusch.-** Celovec. V celovškem Mladinskem domu je v soboto, 17. marca Zveza koroških partizanov imela svoj redni občni zbor.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - t. 12 (23. mar. 2018), str. 17**
- **Wakounig, Franc. Jezik, narodnost in koroški deželni zbor : od Karantancev do tafelšturma / Franc Wakounig.-** Celovec. V deželnem zboru so v ponedeljek, 12. marca predstavili knjigo "Sprache und Nationalität im Kärntner Landtag - Von den Karantanen bis zum Ortstafelkonflikt - 1848 bis 1934" Johanna Steinwenderja. Knjiga je izšla pri celovski Mohorjevi založbi.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (23. mar. 2018), str. 17**

Primorski dnevnik, Trst

- Sandor Tence. »Veliko ukrepov za Slovence, črna točka medobčinske zveze«: Deželni svet – Igor Gabrovec (SSk). Primorski dnevnik, št. 69, 23.3.2018, str. 3
- Spremenili so statut, da bi zamenjali status: Gorica – občni zbor Narodne in študijske knjižnice. Primorski dnevnik, št. 69, 23.3.2018, str. 4
- Peter Verč. Opletanje z dvojezičnostjo: Občina Trst – mestna uprava meni, da slovenščina nima domovinske pravice v središču mesta. Primorski dnevnik, št. 69, 23.3.2018, str. 6
- Bogastvo breške hiše: Trst – odprtje razstave v Narodni in študijski knjižnico. Primorski dnevnik, št. 69, 23.3.2018, str. 9
- Danijel Radetič. Si tabel s slovenskimi toponimi sploh želijo?: Gorica – s postavitvijo odlašajo že dve leti. Primorski dnevnik, št. 69, 23.3.2018, str. 4
- Zamejski gospodarstveniki razmišljajo o navezovanju stikov z Južnimi Tirolci: Kanalska dolina – sestanek vodstev SDGZ in koroške SGZ. Primorski dnevnik, št. 69, 23.3.2018, str. 22
- Sandor Tence. »Slovenska manjšina je politično napredna, ko gre za notranje razmere pa konzervativna«: Dežela – pogovor z odhajajočim odbornikom Giannijem Torreljem. Primorski dnevnik, št. 70, 24.3.2018, str. 3
- Jadranka Cergol. Roman o usodi slovenskega naroda: recenzija – Alojz rebula: Korintski steber. Primorski dnevnik, št. 71, 25.3.2018, str. 11
- »Če ni večjezičnega okolja posameznik nima percepcije, da je nek jezik del tega prostora«: jezikovna politika in načrtovanje – Maja Mezgec. Primorski dnevnik, št. 71, 25.3.2018, str. 13
- Peter Verč. V dopolnjenem zakoniku člen o etnični nestrpnosti: Italija – spremembe na področju kazenske zakonodaje. Primorski dnevnik, št. 73, 28.3.2018, str. 3
- Peter Verč. V lov na 1% glasov tudi 104-letni Pahor: Dežela – Slovenska skupnost je predstavila svoje kandidate na deželnih volitvah 29. Aprila. Primorski dnevnik, št. 74, 29.3.2018, str. 3
- Zboru Emil Komel je uspel presežek!: Gorica – na državnem tekmovanju otroških in mladinskih zborov v Zagorju. Primorski dnevnik, št. 74, 29.3.2018, str. 14

Primorske novice, Koper

- Sijan Pretnar. Bolj ko je policija uspešna, višja je cena za ilegalno pot: Koper – kopraska policijska uprava po tihotapljenju prebežnikov med najbolj obremenjenimi upravami v državi. Primorske novice, št. 70, 26.3.2018, str. 10

Delo, Ljubljana

- Denar za selitev iz izgubljene Slovenije. Boris Šuligoj. Delo, 23.03.2018, str. 1

Pomoč. Enostransko uveljavljanje meje ali cenen odkup za politični fiasko?

Dragonja, Metlika, Razkrižje – Ministrstvo za finance bo predvidoma 18. aprila izplačalo prvi dve denarni pomoči za tiste slovenske državljane, ki so se odločili seliti se z izgubljenih območij Slovenije zaradi rzsodbe arbitražnega sodišča.

Vlada je za nakup novih nepremičnin za 19 gospodinjstev po posebnem zakonu namenila 1,5 milijona evrov. Po podatkih urada vlade za komuniciranje je vloge do zdaj oddalo 19 gospodinjstev, od tega devet iz Upravne enote Piran (a so eno pozneje umaknili), šest na Upravni enoti Metlika in pet iz Razkrižja. Ministrstvo za javno upravo je odločilo že o devetih vlogah (a vse še niso pravnomočne). To seveda ni končno število vlog, saj imajo upravičenci za vlogo še eno leto časa od uveljavitve zakona (torej do decembra 2018). Po prejetju denarja bodo morali nakup uresničiti v treh letih in v novem bivališču živeti vsaj deset let. Sedanje nepremičnine, ki bodo ostale na Hrvaškem, ostanejo sedanjim lastnikom in bodo z njimi prosto razpolagali.

Težav s pridobivanjem finančne pomoči je več: nekateri prosilci so, na primer, živeli na »izgubljenih območjih Slovenije«, a so bili uradno prijavljeni drugje zaradi uveljavljanja pravic v Sloveniji. Kako naj, torej, ti prosilci dokazujejo upravičenost do pomoči. Drugi problem je, da so denarne pomoči za vse kraje v državi enake, cene nepremičnin pa se razlikujejo tudi trikratno. To pomeni, da si prebivalci iz krajev ob Dragonji s to pomočjo lahko privoščijo najmanj novega bivališča. Joško Joras pa opozarja, da je zakon, ki ureja to vprašanje protiušten, ker enostransko uveljavlja državno mejo, kar je povsem neizvedljivo, zato bo takemu zakonu oporekal.

Pravica zakupa ni dedna

Neenake so tudi možnosti pri uveljavljanju selitev kmetij. Eden od kmetovalcev ob Dragonji bo poskušal pridobiti novo kmetijsko površino in hkrati dovoljenje, da si na njej zgradi domačijo, kar je v piranski občini skoraj utopija. Kmetijska zemljišča sklada kmetijskih zemljišč in gozdov ostajajo na Hrvaškem last slovenskega sklada, najemniki teh zemljišč lahko

podaljšajo zakup do 31. decembra 2047. Problem pa je, da pravica zakupa ni dedna in da zakupniki na njih ne dobijo več pravice do subvencij. Tudi v tem primeru je to posledica enostranske implementacije meje.

- **Odpustek za polom. Boris Šuligoj. Delo, 23.03.2018, str. 1**

Tema dneva

Ni popolnoma jasno, zakaj se vladi tako mudi urediti nekakšen dolg, ki ga čuti do stotnije prebivalcev »izgubljene Slovenije«. Odhajajoča vlada ustvarja vtis, da želi po hitrem postopku počistiti ta delček »bivše« države in z miloščino potolažiti žalujoče. Morda tudi zapreti usta »nergačem« in hkrati dobiti odpustek za polom v arbitraži, za katerega seveda nosi velik del odgovornosti. Naglavo za rešitev si je naložila stran, ki je po arbitraži osmoljena. Izgubila je več kot dvesto hektarov kopnega (to je razlika med dobljenim in izgubljenim ozemljem), na njem je bilo več kot sto prebivalcev in ostala brez pogodbeno (v arbitražnem sporazumu) zajamčenega »stika« z odprtim morjem.

Po takšnem polomu ena politika ustvarja napačen vtis, da je Slovenija z rešitvijo zadovoljna, druga pa, da je bila krivica storjena Hrvaški, ki v takšno rzsodbo niti v sanjah ne privoli. Slovenska politika pa si še naprej predstavlja, da bo nekoč našla sodnika, ki bo sosede prisilil v poslušnost.

Enostransko količenje meje je le še en strel v lastno koleno, kajti pri pogajanju o meji sploh ne gre za kakršenkoli vitalni hrvaški interes, ampak za odnos med Hrvaško in Slovenijo nasploh. Preveč (in vse več) je sporov in predolgo trajajo, da bi se strokovno ali trezno lahko pogovarjali o eni sami boljši rešitvi. Seštevek odnosov kaže zapleteno, celo iracionalno podobo, kjer pravniki ne pomagajo več. Ne gre le za kompleks, na podlagi katerega želi ena stran uveljaviti položaj v regiji. Slovenci smo se z nečim hudo zamerili hrvaški politični podzavesti. Saj ni pomembno, katera stranka je tam na oblasti, vse imajo enak odnos. Zato se je nesmiselno ukvarjati s podrobnostmi, kot so odškodnine za slovenske »ezule« z izgubljenih ozemelj. Vprašati se bo treba, kako se je sploh mogoče spopasti z iracionalnostmi.

- **Priznanje Palestine. STA. Delo, 23.03.2018**

Levica zbrala dovolj podpisov za izredno sejo

Na kratko

Ljubljana – Poslanska skupina Levica je sporočila, da so zbrali potrebno število podpisov poslancev za sklic izredne seje državnega zbora o priznanju Palestine, in sicer 27. Za sklic izredne seje DZ je treba zbrati najmanj 23 podpisov.

- **Protievropski zakon v Avstriji se krha. Novica Mihajlović. Delo, 23.03.2018, str. 3**

Protidampinška zakonodaja. Avstrijski ustavni sodniki prižgali rdečo luč

Ljubljana – Slovenski podjetniki, ki delajo v Avstriji, so dosegli prvo etapno zmago v boju s sporno avstrijsko protidampinško zakonodajo. Zaostrena zakonodaja z izgovorom o zaščiti avstrijskih delavcev s trga severne sosede izriva podjetja iz drugih držav, na ustavnem sodišču pa se je zalela v zid.

Pritožbi slovenskih odvetnikov iz celovške odvetniške družbe Grilc Vouk Škof je avstrijsko ustavno sodišče pritrdilo in razveljavilo del sporne avstrijske protidampinške zakonodaje. V omenjeni pisarni so nam pojasnili, da gre za določilo protidampinškega zakona, ki je izključevalo odlagalni učinek pritožbe naročnika, če mu je bilo naloženo plačilo varščine. Določilo, da mora kaznovani naročnik del izrečeno globo plačati takoj, še preden poteče rok za odgovor na pritožbo kaznovanega, je neustaven. Ker se dobesedno enako sporno določilo pojavi v več členih zakona proti socialnemu dampingu, bo zakonodajalec na vsak način moral popraviti zakon.

Prva, a pomembna zmaga

Odvetnik Rudi Vouk, ki je vodil pritožbo, je poudaril, da je to v dolgoletnem boju proti avstrijski zakonodaji, ki ne vsebuje tistega, kar določa njen naslov, prvi večji uspeh. »Naslov zakona določa, da gre za boj proti plačilnemu in socialnemu dampingu. V resnici pa je zakon poln formalizmov in skritih zank, namenjenih cilju, ki je v nasprotju z zakonodajo Evropske unije preprečevati čezmejno opravljanje storitev v Avstriji in zapirati avstrijski trg. Končno je bilo avstrijsko sodišče zdaj bilo prisiljeno razveljaviti prvi del tega zakona,« je povedal Vouk.

Začetek krhanja ovir za podjetja iz sosednjih držav

Po oceni slovenskih odvetnikov iz Celovca je ta zmaga na ustavnem sodišču začetek krhanja sporne protievropske zakonodaje, zato pričakujejo, da bodo uspešni tudi še nadaljnji postopki. Spomnimo, podjetja iz držav, ki obkrožajo Avstrijo, že več let uspešno prodajajo svoje storitve avstrijskim naročnikom – med njimi so tudi številna slovenska podjetja – so lani postala nekonkurenčna, ko je Avstrija zaostрила zakonodajo na področju socialnega dampinga. Ta zakon je Avstriji nakopal še tožbo na evropskem sodišču v Luksemburgu.

Naročnik je tako moral za storitve podjetja iz tujine vnaprej plačati varščino, močno se je povečal obseg zahtevane dokumentacije, ki jo mora tuje podjetje na delovišču predložiti, če se tam pojavi inšpekcija, sankcije za kršitve pa so se povečale tudi za stokrat. V praksi to pomeni, da je na smučišču lahko kaznovan slovenski učitelj smučanja, če ob sebi nima fascikla dokumentov, kazni pa lahko doleti tudi obrtnika, ki ga na gradbišču zalotijo z orodjem, ki mu ga je posodil kolega iz avstrijskega podjetja.

- **Zgodbe z napačne strani meje. Delo, 23.03.2018, str. 11**

»Selitev« v Slovenijo. V Beli krajini s pomočjo zadovoljni, na Obali ne – Nadležni postopki dokazovanja

Ljubljana – Če lahko s tem denarjem v Pomurju ali Beli krajini kupiš hišo, celo kmetijo, pri nas še za stanovanje ne zadošča, je na težavo pomoči za preselitev ljudi z območij, ki so po arbitražni rzsodbi pripadla Hrvaški, opozoril sogovornik v dolini Dragonje.

Dragonja

»Preselila« se bo vsaj polovica prebivalcev. Boris Šuligoj.

»Zakaj ne bi vzela ponujene pomoči? Saj smo že tri desetletja ujeti med negotovostjo in mejo, kar ovira naše normalno življenje,« nam pove Marija Umer iz Mlinov, ki nima prav nobenih težav ne s slovensko ne s hrvaško državo.

Od rojstva živi na južni strani Dragonje, ves čas sta z možem delala v Sloveniji, ima obe državljanstvi, prijatelje ima na obeh straneh meje in vsaki državi plačuje tisto, kar od nje zahteva. Zdi se ji prav, da jim Slovenija ponuja pomoč pri ureditvi prebivališča, saj zadnja desetletja niso imeli enakih možnosti kot v drugih krajih. »Če bo sreča, bo moja in hčerina družina s

to pomočjo uredila staro hišo, ki jo imamo nekaj kilometrov stran. Pričakujemo tudi pomoč občine, vsaj z dovoljenji in infrastrukturo. In nekaj bomo prispevali tudi sami. Nova hiša bo zagotovo primernejša od te, v kateri živim zdaj. Toda prodati je ne nameravam,« je dejala Marija, ki je pri 82 letih še polna pozitivne energije. »Politika me ne zanima, sem lojalna obema državama in je prav, če nam katera od njiju želi pomagati.«

»Država in njeni politiki imajo veliko časa, mi ga nimamo, mi tečemo zadnji krog,« pa je rekel eden od njenih sosedov, ki ga moti počasnost reševanja problemov med državama. »Čisto drugače bi živeli, če bi imeli schengensko mejo, zdaj pa ostajamo ujetniki kolon. Težave imamo mi in gostje, ki jim oddajamo sobe, težave imajo naši otroci, ko gredo v šolo in nazaj. Seveda si bomo poskušali pomagati s to pomočjo. Toda če lahko s tem denarjem prebivalci Pomurja ali v Beli krajini kupijo hišo ali celo kmetijo, pri nas še za stanovanje ne zadošča,« je opozoril naš sogovornik, ki ne želi biti imenovan. »Ker nam očitajo, da nas država podkupuje za lojalnost oziroma za državljanstvo. O tem, kako bomo reševali svoj položaj, zato raje ne govorimo nikomur. Še sosedom ne,« je vzroke za to pojasnil njegov sosed.

Anton Škof, ki ima pri skladu v najemu nekaj več kot dva hektarja kmetijskega zemljišča ob zadnjem toku Dragonje, razmišlja, da bi od sklada dobil kmetijsko zemljišče v eni od bližnjih slovenskih občin in tja preselil kmetijo; če mu bo kateri od županov pomagal, kot pomagajo župani drugod po Sloveniji ljudem v podobnih stiskah. Želi si, da bi tudi njemu s prostorskim aktom omogočili gradnjo hiše na kmetijskem območju. »Slovenija je v postopkih s Hrvaško naredila preveč napak. V začetku sploh ni vedela, da bo lahko tudi sklad kmetijskih zemljišč ohranil lastništvo.«

Joško Joras je na naše vprašanje, ali bo vzel ponujeni denar, odgovoril, da je takšno vprašanje zanj žalitev. »Slovenska oblast z uveljavljanjem tega zakona ravna nezakonito, saj enostransko postavlja mejo, čeprav se meje tako ne da postaviti. V arbitražni razsodbi piše, da sta državi soglašali, da potek meje ne bi smel biti določen po željah prebivalcev teh območij. To največ pove, za kakšno sodbo gre. Slovenija ni dobila obljubljenega stika na morju. Hrvaška je ponaredila kataster, okupirala ozemlje, Slovenija zdaj enostransko izvršuje potek meje, ki je povsem neživljenska, in bo tako morala ukiniti naslov moje hiše Sečovelje 1, ki mi ga je zakonito dodelila geodetska uprava. Tako bom izbrisan, ne bom več imel stalnega naslova, ne bom več mogel čez kontrolno točko, ne na pošto ne na banko, ostal bom brez vsega. Ostala mi bosta le še gladovna stavka in evropsko sodišče za človekove pravice. Jaz sem se pa že veselil, ker Hrvaška noče sprejeti takšne nestrokovne razsodbe, v kateri sodišče ni upoštevalo zgodovine, pravnih dejstev in katastra.« Drugi člani njegove družine po neuradnih virih ne soglašajo s takšno držo in bodo vseeno poskušali pridobiti državno pomoč, da se rešijo težkega položaja.

Brezovica

Zadovoljni z državno pomočjo. Bojan Rajšek.

Na metliški upravni enoti so prejeli šest vlog prebivalcev Brezovice, ki živijo na hrvaškem območju in si želijo po odločitvi arbitražnega sodišča urediti življenje v Sloveniji. Štirim prosilcem je ministrstvo za javno upravo že izdalo odločbe, kar pomeni, da bodo po njihovi pravnomočnosti tudi prejeli določena finančna sredstva.

»S ponujenim denarjem sem zadovoljen,« je povedal Niko Goleš, ki s partnerico in mambo živi v hiši v hrvaški katastrski občini, s še tremi sosednjimi hišami v enklavi, ki jo obkroža slovensko ozemlje. Za sebe in za mambo bo prejel skoraj 68.000 evrov, partnerica pa je hrvaška državljanka in do pomoči ni upravičena, čeprav živijo v skupnem gospodinjstvu. »Vesel sem, da se bo naša agonija življenja v enklavi končala. Ali bomo kupili hišo ali zemljišče za gradnjo, se še nismo odločili,« je za Delo povedal Goleš. Kot je dejal, ne ve še niti tega, kaj bo storil s hišo, v kateri zdaj živijo, verjetno pa jo bo prodal. Ker se na odločbo ne namerava pritožiti, pričakuje državni denar maja, nato pa bo imel tri leta časa za nakup nepremičnine. Tudi njegov sosed Boris Grabušek je zadovoljen z odločbo za izplačilo 113.000 evrov za pet oseb, ki živijo v skupnem gospodinjstvu. Hektar zemljišča, na katerem sta tudi njegova stanovanjska hiša in gospodarsko poslopje, ima na hrvaški strani, 3,5 hektarja obdelovalne zemlje in travnikov pa na slovenski, kjer namerava tudi postaviti novo hišo. Pravi, da je postopek za spremembo kmetijskega zemljišča v zazidljivo parcelo v reševanju in da so mu na občini zagotovili, da bodo z občinskim prostorskim aktom zaradi arbitraže pohiteli. To je potrdil tudi metliški župan Darko Zevnik, ki meni, da je zakon o ureditvi določenih vprašanj zaradi končne razsodbe arbitražnega sodišča za ljudi dober, zato ga podpira, čeprav bi si želel, da se vprašanje meje na tem območju vendarle reši, saj zdaj ta poteka povsem neživljensko čez hiše, gospodarska poslopja in deli sosedne.

Razkrižje

Kot da so osumljenci in ne žrtve. Jože Pojbič.

V Pomurju se v zvezi z arbitražo in uresničevanjem interventnih zakonov največ dogaja v občini Razkrižje, kjer je na drugi strani državne meje ostalo deset družin, ker arbitražno sodišče ni naredilo nobenih popravkov zavite katastrske meje. Čeprav so jih pričakovali in so bili po razglasitvi arbitražne razsodbe zelo razočarani, so se ljudje zdaj s tem sprijaznili; polovica družin bo ostala onstran meje, Ščančarjevi, Bedekovičevi, Baumgartnerjevi, Mlinaričevi in Mesaričevi pa so že ali še bodo izkoristili zakonsko možnost za preselitev na slovensko stran. Mesaričevi so že dobili odločbo o dodelitvi pomoči za štiričlansko družino, a ta še ni pravnomočna. Toda o tem, kako doživljajo te postopke in spremembe, kakšne načrte imajo, kam se bodo preselili in kaj nameravajo storiti z nepremičnino na hrvaški strani meje, ki jo bodo izpraznili, javno nočejo govoriti.

»Res je, družine se nočejo izpostavljati v javnosti, vsaj dokler tečejo postopki za odobritev finančne pomoči. Zaradi postopkov se mi je že marsikdo potožil, saj so menda precej strogi. Ljudje so morali od osamosvojitve improvizirati in iskati takšne in drugačne rešitve, da so lahko svoje otroke pošiljali v slovensko šolo, da jih niso nadlegovale hrvaške oblasti in da so obdržali pravice, ki jih imajo slovenski prebivalci na slovenskem ozemlju,« je dejal župan. Kot je povedal, imajo nekateri zdaj težave, ker so imeli stalno bivališče prijavljeno pri sorodnikih ali na svoji nepremičnini na slovenskem ozemlju, v resnici pa so bivalni na Hrvaškem. »Zdaj pa morajo vse to pojasnjevati in s pričami dokazovati uradnikom, ki se včasih prav pikolovsko držijo črke zakona. Ljudje se ob teh zaslišanjih včasih počutijo, kot da so osumljenci in ne žrtve nezmožnosti dogovora politik dveh držav,« je opozoril razkriški župan Stanko Ivanušič.

- **Prišel iz Blata in osvojil Ameriko. Simona Bandur. Delo, 23.03.2018, str. 18**

Louis Adamič. V Nuku želijo z razstavo ob 120. obletnici rojstva obuditi spomin na najuspešnejšega slovenskega izseljenskega pisatelja

»V Ameriko sem prišel sam in tukaj sem imel samo enega sorodnika. Toda že takoj iz početka sem se počutil doma.« Bilo je 28. decembra 1912, Louis Adamič je imel 14 let. Ni minilo dvajset let, ko je izdal prvo pomembno delo in si začel utirati pot kot zagrižen zagovornik sobivanja narodov. Danes mineva 120 let od rojstva tega najpomembnejšega slovenskega izseljenskega pisatelja.

Omemba Louisa Adamiča marsikoga spravi v rahlo zadrego. Poznamo ga, a ne vemo prav veliko o njem, čeprav se njegov življenjepis, sestavljen iz množice knjig, člankov, pisem, fotografij in zaupnih dokumentov, bere kot napet roman z odprtim koncem. Umrli je 4. septembra 1951 v okoliščinah, ki so jih preiskovalci FBI po hitrem postopku razglasili za samomor, vsi, ki jim Adamičeva odkritosrčnost in stremljenje k resnici nista dala miru, pa so si oddahnili. Tako je za nekaj desetletij potonil v pozabo.

Na otoku Ellis

Obogateni s popkulturnimi podobami prihoda v deželo svobodnih si lahko slikovito predstavljamo dan, ko je na otok Ellis stopil 14-letni Lojze, deček, ki se je rodil v Blatu pri Grosupljem kot četrti od trinajstih otrok. »Pa vendarle je bil prvi, kajti njegove sorojence so pomorile otroške bolezni in tudi njega bi davica, če ne bi ravno takrat prišli do seruma, ki ga je pozdravil,« ve povedati Aljoša Pelhan, ki se je temeljito poglobil v življenje pisatelja. V Narodni in univerzitetni knjižnici (Nuk) v Ljubljani so včeraj odprli razstavo Iz mnogih dežel, ki jo je pripravil Pelhan in naslovil po Adamičevi knjigi From Many Lands (prevod pri Založbi Sophia bo izšel konec leta). Odprta bo do konca maja.

Adamič v Ameriko niso pognali ekonomski razlogi kakor milijone takratnih izseljencev (njegov oče je bil vendarle trgovec z lesom, družina je živela v nekdanji graščini Praproče), temveč bolj svojeglavost in vedoželjnost. Ko si je na poljanski gimnaziji pridela kar nekaj negativnih ocen in ni končal tretjega letnika, ga je oče hotel zaposliti pri poslovnem partnerju, mati pa poslati v jezuitsko šolo. Louis se je zatekel k družinskemu prijatelju, ki ga je povezal s sorodnikom Aloisem Skuljem. Ta je živel v Ameriki in delal v upravi časnika slovenskih Američanov Glas naroda v New Yorku. Lojzetu je ponudil delo, starši so kupili vozovnico za čezoceansko ladjo Niagara. Medtem si je še malo prikrojil datum rojstva – ker se je približeval 15. letu, ko bi postal vojaški obveznik, mu je grosupeljski župan izdal »domovinski list« z letnico rojstva 1899. Ta zgodba ni potrjena, a pomembneje je, da se je mladi Adamič tik pred koncem leta 1912 izkrcal na otoku Ellis. Na razstavi v Nuku si je tako mogoče ogledati listino s podatki o potnikih, na kateri je Adamič zapisan pod zaporedno številko tri.

Vnema mladega Adamiča

Louisa je Amerika navdušila in takoj je začutil moč, ki jo deželi dajejo pripadniki različnih narodov. Pri Glasu naroda je bil najprej manipulirani, a je hitro napredoval med novinarje. Njegovo prvo leposlovno delo – in edino, ki ga je napisal v slovenščini – je bilo Stari cerkovnik; v Glasu naroda je izšlo leta 1916. Zaradi gospodarske krize je kmalu izgubil službo novinarja, zato se je preživljal s fizičnimi deli; da bi pridobil državljanstvo, se je leta 1917 pridružil ameriški vojski. Fascinirala ga je moč naroda narodov ter fizični in znanstveni prispevek, ki so ga prinesli priseljenci, zato je požiral knjige o industrijski revoluciji in življenjih znanih Američanov. »Nekaj sem moral napraviti! Moral sem začeti pisati,« je povedal za časnik Slovenec (1932). Začel je prevajati Ivana Cankarja, nato še druge slovenske (in slovanske) avtorje in postal glasnik naše kulture in književnosti v ZDA, ugotavlja Pelhan. Njegova sla po pisanju se je stopnjevala, objavljaj je članke, v katerih je obravnaval predvsem položaj etničnih skupin v ZDA, in naposled leta 1931 izdal prvo obsežnejše delo Dinamit. Knjigo, ki opisuje zgodovino delavstva in razrednega boja v ZDA, so ocenili za najboljšo na tem področju. Samo leto pozneje sta se njegovo ime in portret pojavila še na naslovnici z naslovom Smeh v džungli. Za obe deli si je Adamič prislužil štipendijo Guggenheimovega sklada, ki mu je omogočila obisk domovine.

Z ženo Stello sta staro celino obiskala v letih 1932 in 1933 in večino časa preživela prav v Jugoslaviji. Ravno je pripravljaj knjigo o »Bohunkih«, kakor so v ZDA imenovali slovanske priseljence. Ko je obiskal domovino, ni bil več neukročeni mulec, ampak priznani pisatelj. O njem so se razpisali vsi takratni pomembni časniki. Oton Župančič mu je slavo pel v Ljubljanskem zvonu in povzročil razkol v uredništvu, srečal se je z vodilnimi člani društva slovenskih pisateljev in s kraljem Aleksandrom I. Karađorđevićem, in stik je stopil z Borisom Kidričem in Edvardom Kardeljem. In po dveh desetletjih je spet objel starše.

»Pogled na mater,« je pozneje razlagal, »me je rezko zbodla v srce. Postarala se je in telo ji je shujšalo. /.../ Toda ko me je objela, mi je postalo jasno, da je še zmerom čila in krepka.«

»Churchill me toži«

Ko se je vrnil v ZDA, je nastalo njegovo najuspešnejše delo Vrnitev v rodni kraj. Postal je član kluba Knjiga meseca, doživelo je dvajset ponatisov, prodali so ga v 70.000 izvodih, na veliko prevajali in uvrstili na knjižne police v Beli hiši. Največ slave mu je v knjigi prinesla napoved skorajšnje smrti kralja Aleksandra – dobrega pol leta po izdaji, 9. oktobra 1934, se je zgodil atentat.

Adamič je zaradi svoje daljnovidnosti zaslovel, ameriški mediji so ga pograbili in razglasili za vizionarja. V tej vlogi se je izkazal mnogokrat, poudarja Aljoša Pelhan, saj je napovedal družbene spremembe, ki jih doživljamo še danes. Ena njegovih vizionarskih misli: »Na Zemlji moramo kmalu ustvariti nebesa, v nasprotnem nas čaka pekel. Časa imamo za dve generaciji.« Leta 1942 je v Belo hišo romal tudi sam; takrat je imel za sabo še najmanj pet odmevnih del (za knjigo From Many Lands je dobil Anisfieldovo nagrado), častni doktorat Univerze Temple v Filadelfiji, bil je član komisije za ameriški izbor Nobelovega nagajenca za literaturo. »Med drugo svetovno vojno je ameriški vladi predlagal, naj izobražene in tehnično podkovane priseljence po spopadih pošlje nazaj v Evropo, da bi pomagali pri obnovi. Tudi zaradi teh zamisli je dobil povabilo v Belo hišo. Poleg tega, da ga je navdušeno brala prva dama Eleanor Roosevelt,« navaja Pelhan. Na večerji je bil tudi britanski premier Winston Churchill, iz česar se je pozneje izcimila tožba zaradi obrekovanja.

»Churchill me toži,« je Louis pisal bratu Francetu 16. oktobra 1947. Leto prej je izdal knjigo Večerja v Beli hiši, v kateri je naredil psihološko in politično analizo obeh državnikov. Med drugim je razkril Churchillovo naklonjenost konservativnim silam v Grčiji samo zato, da bi omogočil londonski banki Hambro ugodne obresti. Zgodovina se je ponovila tudi v zadnjem

desetletju, pomenljivo pripomni Pelhan. Ker Adamič ni mogel dokazati Churchillovih besed, je tožbo izgubil. Odškodnino je v njegovem imenu plačal založnik Harper, pisatelj pa je za vselej izgubil pogodbo z njim.

Orel in korenine

To je bila le še dodatna težava v takratnem življenju pisatelja. Zaradi svojih prepričanj, ki jim je zvesto sledil (opredeljeval se je za poštenega liberalca), se je že umikal pred javnostjo, večinoma na svoje posestvo v Milfordu v zvezni državi New Jersey. Z ženo zadnjih nekaj let nista živela skupaj, zato je bil leta 1949, ko je drugič obiskal domovino, sam. Tudi to potovanje je bilo delovne narave – zbiral je gradivo za roman Vzgoja Michaela Novaka, a kmalu se je načrt spremenil in nastajati je začelo njegovo zadnje delo Orel in korenine, ki velja za prvi poskus biografije Josipa Broza Tita.

Ko se je vrnil v ZDA, je ves čas posvetil pisanju in boju za svojo knjigo. Bil je naklonjen Titu, a ga je kljub temu opozarjal na napake, v sporu z Informburojem je kritiziral Stalina, v Ameriki je padel v nemilost McCarthyjeve komisije. Okoli njega so se vrstili sovražniki, doživljal je grožnje, nekoč so ga celo do nezavesti pretepli.

Usoden je bil 4. september 1951. Našli so ga v prvem nadstropju hiše v Milfordu s prestreljeno glavo in puško v naročju (brez prstnih odtisov). Spodnji del hiše je bil požgan, tudi garaža, kjer je pisal, in gospodarsko poslopje. FBI je sklenil, da ni dovolj dokazov za umor, čeprav njihovi dokumenti (s prečrtanimi imeni) dokazujejo, da osumljenec je obstajal. Adamičeva smrt je še vedno nepojasnjena – kljub zasebnim preiskavam, ki so menda pokazale, da je dobil močen udarec v tilnik. Njegova soproga je posthumno izdala knjigo Orel in korenine, brez obsežnega, skoraj 500 strani dolgega dela, v katerem je kritiziral ameriško kapitalistično družbo. Slovenski prevod je izšel šele leta 1970.

»Odhajam skoraj«

»Kaj bi rekel? Odhajam skoraj. Vrnil se bom. Lepa je ta zemlja. Kdor je bil rojen tukaj, jo mora ljubiti. 27. avgust 1949, Louis.« Takole je zapisal ob svojem zadnjem obisku domovine. Sporočilo je pustil na lističu stranišnega papirja.

- **Otrokom sveta. N. M. Delo, 24.03.2018, str. 2**

Otroški vozički za begunce na Lezbosu

Na kratko

Ljubljana – Delova osebnost leta 2015 Jure Poglajen je v sodelovanju s partnerjem Davidom Zorkom in Borisom Krabonjo iz društva UP-ornik začel kampanjo Otrokom sveta za nakup 300 otroških vozičkov za begunske družine na grškem otoku Lezbos.

- **Brisanje sledi za katalonskim referendumom. C. R. Delo, 24.03.2018, str. 4**

Špansko vrhovno sodišče je 13 katalonskih politikov, med njimi tudi nekdanjega katalonskega predsednika Carlesa Puigdemonta, obtožilo upora, za kar jim grozi do 30 let zapora. Sodišče je preiskovalo 28 katalonskih politikov in odredilo pregon za 25 zagovornikov neodvisnosti Katalonije. Sodnik Pablo Llarena Conde Puigdemontu očita, da je organiziral referendum o neodvisnosti kljub prepovedi in nevarnosti nasilnih incidentov. Za kaznivo dejanje vstaje z uporabo nasilja je zagrožena kazen do 30 let zapora.

Upora je obtožen tudi kandidat za novega predsednika Katalonije Jordi Turull i Negre. Sodnik je dejal, da je kot tiskovni predstavnik katalonske vlade usmerjal mobilizacijo podpornikov neodvisnosti. Pregon je bil sprožen še proti devetim članom odstavljene katalonske vlade, med drugim proti nekdanji predsednici katalonskega parlamenta Carme Forcadell, nekdanjemu katalonskemu podpredsedniku Oriolu Junquerasu ter namestnici vodje stranke ERC Marti Rovira. Upora sta obtožena tudi vodji vplivnih civilnodružbenih gibanj Jordi Sanchez in Jordi Cuixart.

- **Za pohodništvo in turizem 4,3 milijona evrov. Mateja Kotnik. Delo, 24.03.2018, str. 5**

Geopark Karavanke. Štirinajst občin na slovenski in avstrijski strani bo denar dobilo v treh letih; tudi za adrenalinski park v Črni

Pliberk/Mežica – Geopark Karavanke, čezmejni doživljajski prostor, ki združuje pet slovenskih in devet avstrijskih občin ob nekdanji meji, bo v prihodnjih treh letih s pomočjo 4,3 milijona evrov evropskih sredstev razvijal inovativne programe pohodništva in izletništva. V Črni na Koroškem bodo z denarjem zgradili adrenalinski park.

Geoparku Karavanke je na razpisu evropskega sklada za regionalni razvoj Interreg Slovenija-Avstrija uspelo s projektoma za pohodništvo NatureGame in NaKult. Vodilni partner prvega bo lastnik smučišča Peca Franz Skuk, drugega pa Geopark Karavanke. Na območje parka bosta projekta prinesla označene pohodne poti, nove interpretacijske in info točke, poskrbela za čezmejno mrežo planinskih vodnikov ter novi skupni produkt geogigre. Ta bo turistom omogočil raziskovanje na podlagi igralnih modulov, v katere bodo vključeni kolesarjenje, plezanje, pohodništvo in druge oblike gibanja.

Večji projekt na slovenski strani je gradnja ziplina v Črni na Koroškem, za katerega bo občina iz EU dobila okoli 600.000 evrov, kar je sicer nekoliko manj, kot so načrtovali. Največja atrakcija adrenalinskega parka bo spust po skoraj kilometer dolgi jeklenici od Obistovih peči nad hišami v centru Črne do vznožja smučišča. Park bo imel tudi razgledno ploščad, ki bo izhodišče ne le za spust po jeklenici, ampak tudi za spust z gorskimi kolesi. Do razglednega pomola bodo obiskovalci lahko prišli peš ali s kolesi, najdrznejši pa bodo do njega lahko priplezali po zahtevni planinski poti (ferati). Adrenalinski park, ki naj bi ga zgradili v dveh letih, bo Črni na Koroškem omogočil velik korak naprej v razvoju turizma. »V ta namen se je občina že odločila za prenovo prvega nadstropja hotela v centru kraja,« pravi županja Romana Lesjak.

Sodelovanje ovirajo mejne kontrole

»Geopark Karavanke je zgodba o uspehu,« pravi Dušan Krebel, župan Mežice in podpredsednik Geoparka Karavanke: »V štirih letih, odkar park deluje, smo pridobili tri info vstopne točke vanj, okoli osem interpretacijskih točk in, kar je najpomembnejše, okoli petnajst tisoč novih obiskovalcev na leto.« Milan Predan, generalni konzul Slovenije v Celovcu, pravi, da je čezmejni projekt pomemben za slovensko manjšino na avstrijskem Koroškem, da pa na sodelovanje med državama ne vplivajo dobro mejne kontrole. »Avstrijske oblasti prepričujemo, da takšen ukrep ni potreben,« pove Predan. Geopark Karavanke te dni gosti predstavnike evropskih geoparkov. Gerald Hartmann, poslovodja Geoparka: »Gostimo 140 predstavnikov evropske mreže geoparkov, ki jo sestavlja sedemdeset geoparkov iz triindvajsetih držav.«

- **Če je Italija že v prihodnosti, to ni dobra novica. Luka Lisjak Gabrijelčič. Delo, 24.03.2018, str. 10**

Politično razklana. Disfunkcionalnost italijanskega političnega sistema je dragocen nauk za dežele, ki se šele podajajo na pot populizma

Volilni zemljevid Italije, na novo narisan v začetku marca, je razkril deželo, razklano na dvoje. Na severu je skoraj povsod prevladala desnica, v kateri si je primat izborila odkrito ksenofobna Liga Mattea Salvinija. Središča velikih metropol so skoraj povsod glasovala za Demokrasko stranko, toda periferije so se obarvale v modro barvo Salvinijeve koalicije, ki ji je uspelo iztrgati levici nekatere njene tradicionalne volilne fevde.

Severno Italijo je povsem zajel trend, značilen za Zahodno in Srednjo Evropo, kjer urbana središča glasujejo za levo-liberalne sile, periferije, ki najbolj trpijo zaradi padca življenjskega standarda, pa so se množično oklenile desnega populizma.

Na jugu je zmago slavilo Gibanje 5 zvezdic. Čeprav je nastopilo samostojno, je v tako rekoč vseh volilnih okrajih nekdanjega Kraljestva obeh Sicilij pustilo daleč za sabo levosredinsko in desno koalicijo. V Neaplju je gibanje, ki ga je ustanovil nekdanji komik Beppe Grillo, preseglo 50 odstotkov glasov in doseglo najboljši rezultat katerekoli stranke ali koalicije v zgodovini republike: celo Krščanska demokracija v trenutku svojega največjega zmagoslavja, leta 1948, v prestolnici juga ni dosegla takšnih rezultatov.

Med obema je stisnjena leva sredina, ki je ohranila prednost le v nekaterih svojih trdnjavah v srednji Italiji, v Renziji in Toskani in bogatih ravninah na desnem bregu Pada. Toda njen zgodovinski poraz je očiten že ob bežnem pogledu na zemljevid: prvič v zgodovini republike je izgubila prednost v nekaj »rdečih« deželah, kot sta Emilija - Romanja in Umbrija. Eksodus mlajših volivcev h Gibanju 5 zvezdic in prodor Salvinijevega populizma v številne postindustrijske periferije sta ji spodmahnila tla pod nogami in omogočila relativno zmago desne koalicije.

Zgodba o dveh populizmih

Čeprav je zemljevid geografsko razklane Italije nekoliko zavajajoč (Gibanje 5 zvezdic ostaja najmočnejša posamična stranka skoraj povsod v Liguriji, osrednjem Piedmontu, predmestjih Milana, Beneški laguni, bogatih urbanih občinah Trentina ter, kar je zanimivo za nas, v skoraj vseh občinah nekdanjega Avstrijskega primorja), vendarle razkriva globoke zarez v italijanski družbi. Kriza etabliranih političnih sil je na površje potisnila dvoje antitetičnih populizmov.

Na eni strani je desničarski populizem Lige, primerljiv z nemško AfD, britanskim Ukipom ali Orbánovim Fideszom. Izolacionistični populizem ogroženih srednjih slojev, ki ga poganja strah pred globalizacijo, žanje podporo pretežno med moškimi (po nekaterih raziskavah naj bi bilo več kot 70 odstotkov Salvinijevih volivcev moškega spola) in sloni na nenavadnem generacijskem zavezništvu med upokojenci in razborito nizko kvalificirano mladino, ki mora pogosto tekmovali za omejena delovna mesta s priseljenci. Dvajsetletniki, ki že živijo v protislovjih in konfliktnih globalizirane večkulturne družbe, in sedemdesetletniki, ki jim pred očmi izginja družba, kakršno so poznali od nekdanj.

Na drugi strani je populizem, ki ne goji nobene nostalgije za minulimi časi in vse svoje upanje stavi na karto radikalnih sprememb, naj bodo še tako ohlapno definirane. To so predvsem mladi povsod po državi, ki so svojo politično identiteto izoblikovali v odporu do berlusconizma v prejšnjem desetletju in nato postali največje žrtve gospodarske krize. In jug, ki se je prvič v svoji sodobni zgodovini odvrnil od patronaže etabliranih strank in stopil na pot volilnega upora.

Enako nezadovoljstvo – dva recepta

Ta dvojnost se kaže tudi v diametralno nasprotnih ekonomskih programih obeh populizmov. Salvini je stavil na enotno davčno stopnjo in radikalne reze v državnih izdatkih, sledeč razumljivi, a zelo verjetno preveč naivni predstavi obrtniškega sloja, češ da je vzrok za njihovo počasno hiranje preveliko davčno breme. Gre torej za podobno vrsto ekonomskega populizma, zaradi katerega gospodarsko najbolj zaostale zvezne države v ZDA glasujejo za republikance. Ranjeni ponos nekoč produktivnega srednjega razreda, ki sanja o novem gospodarskem zagonu na podlagi lastnih moči, a vse bolj tone zaradi strukturnih problemov, s katerimi se ni pripravil resno soočiti. Zato raje išče grešne kozle v priseljenih in pohlepni državi – pri čemer mistificira zelo stvarne vsakdanje izkušnje.

Ekonomski program Gibanja 5 zvezdic pa se je osredotočil na »odsotnost države«, na kritiko nedelujočih javnih servisov (ki so akutni predvsem na jugu), korumpiranost birokracije, klientelizem in gerontokracijo. Predvsem na Siciliji je v svoj diskurz vključil etos protimafijskega boja (Grillovo gibanje se je sprva zasidralo predvsem v krajih z dolgo tradicijo civilnodružbenega aktivizma proti organiziranemu kriminalu in se od tod razširilo na ves otok). In čeprav v svoji kritiki »odsotne države« Gibanje 5 zvezdic pogosto sovpadne z Ligo glede vprašanja nezakonitega priseljevanja in z njim povezanih kriminalnih aktivnosti, s svojo retoriko demokratične regeneracije odvzema glasove predvsem liberalni levici.

A če se ozremo na njegov ekonomski program, takoj vidimo diametralno razliko s Salvinijskimi predlogi. Medtem ko Liga s svojimi predlogi enotne davčne stopnje igra predvsem na strune nekdanj uspešnih slojev, ki se bojijo erozije blaginje, se Gibanje 5 zvezdic s predlogom temeljnega državlanskega dohodka (ki je, če pogledamo od bliže, le subvencija za najšibkejši plasti prebivalstva) obrača predvsem na najrevnejši del prebivalstva, ki je prizadet zaradi krčenja socialne države. Toda tudi tu gre očitno za paliativno zdravljenje, ki predvsem obubožanemu jugu ponuja rešitve v obliki »brezplačnega kosila«, ne da bi zares nagovoril strukturne probleme njegovega kroničnega zaostanka.

Čeprav oba populizma sovpadata pri napadih na Evropsko unijo, gre za kritiki drugačne vrste. Za Ligo je EU predvsem agentura globalistične zarote. Za Gibanje 5 zvezdic je ekspozitura nemških interesov, ki države sredozemske Evrope peha v stanje stalne odvisnosti in podrejenosti. In če se za Ligo odgovor glasi »več nacionalne države«, se Gibanje 5 zvezdic vse bolj usmerja k reformi evrozone, pri čemer je očitna konvergenca s stališči, kakršne zagovarja nekdanji grški finančni minister Janis Varufakis. In tu se skriva eden od paradoksov Gibanja 5 zvezdic: čeprav prevzema evroskeptično retoriko, ki je v času krize pronicalo v nekdanj izrazito proevropsko Italijo in je služila kot figov list za prikrievanje grehov domače politične elite, se v svojih diagnozah problema izrazito nagiba v smer, ki logično vodi v program določenega evrofederalizma, z enotnejšo fiskalno politiko in močnejšo vlogo evropskega proračuna, kakor že predlagajo stranke levega populizma v Španiji in v Grčiji.

Kaj pride za populizmom?

Ko gledamo na Italijo, razklano na dvoje zrcalnih populizmov – »desni« populizem (vse manj) bogatega severa in zagrenjenih upokojencev ter »levi« populizem (vse bolj) obubožanega juga in ogorčene mladine –, se nam zdi, da vidimo kristalizirane dileme sodobne evropske in zahodne politike. Salvinijska samoumevno vzporejamo s Trumpom ali LePenovo

(navsezadnje to počne tudi sam), v Gibanju 5 zvezdic pa vidimo nekoliko bolj sredinsko in manj dogmatično levičarsko različico grške Sirize ali španskega Podemosa.

Toda ali je ta interpretativni kontekst pravi? Najbrž je veliko bližje resnici poanta, ki jo je med prvimi izpostavil kolumnist David Brooks v New York Timesu, v Sloveniji pa jo je odlično identificiral Jurij Giacomelli za portal Siol: kaj pa, če Italija ni naša sodobnica, temveč je pred nami?

Ideja se sliši nenavadna. Od razsvetljenstva smo vajeni gledati na najbolj razvite države kot na podobe družbene prihodnosti, ki nas vse čaka (to je poanta tako Marxove in Engelsove analize angleškega kapitalizma kot Tocquevillovega sociološkega potopisa po Ameriki). Toda obstaja še neka druga dinamika: marsikdaj se prve razpoke v integriranem političnem in ekonomskem sistemu (in ni dvoma, da je zahodni kapitalizem takšen sistem) pokažejo prav na periferijah, kjer so strukture, ki ga držijo skupaj, najšibkejše. Od tod se nato širi proti središču. Pojav, ki smo ga na lastni koži izkusili pri širjenju totalitarizmov v 20. stoletju.

Italija je razkroj tradicionalnega političnega sistema in vdor populizmov doživela veliko pred drugimi zahodnimi državami (skupaj s svojim, manj kavbojskim in bolj elokventnim Trumpom). Kar opazujemo zdaj, so posledice dveh desetletij populistične politike. Populizma, ki sta žela zmago na zadnjih volitvah, sta zgolj homeopatska odziva nanjo – po načelu »klin se s klinom zbija«.

Italija ima edinstveno sposobnost, da vsako tragedijo nevtralizira tako, da jo pretvori v farso, in pod tanko plastjo brbotajočega kaosa se vselej vsili samoohranitveni nagon obstoječih struktur. Razklanost in disfunkcionalnost njenega političnega sistema v času, ko bi potrebovala veliko modrosti za drzne, a premišljene politike, sta dragocena nauka za dežele, ki se šele podajajo na pot populizma.

- **Manjšine iščejo zaščito na ravni EU. Jure Kosec. Delo, 24.03.2018, str. 32**

Milijon podpisov za raznolikost. Evropsko državljansko pobudo podprlo 412.000 Madžarov, odziv Slovencev bistveno slabši

Ljubljana – Pred skoraj dvema desetletjema se je Evropska unija odločila, da bo njen uradni slogan »zdrženi v raznolikosti«. Po mnenju avtorjev evropske državljanske pobude za zaščito manjšin in njihovih pravic na ravni EU je skrajni čas, da ta slogan tudi v resnici živi.

Še enajst dni manjka do izteka roka za zbiranje podpisov za evropsko državljansko pobudo Minority Safepack – milijon podpisov za raznolikost, namen katere je opozoriti na položaj pripadnikov jezikovnih, kulturnih in narodnostnih manjšin, ki živijo na evropskem ozemlju, ter spodbuditi razpravo o zaščiti njihovih pravic na ravni EU. Pobuda, ki jo je pripravila Federalistična unija evropskih narodnosti (Fuen), je tik pred tem, da doseže cilj. Do včeraj je avtorjem uspelo zbrati več kot 955.000 podpisov, čas za njihovo zbiranje pa se izteče 3. aprila.

»Slogan Evropske unije, zdrženi v raznolikosti, je ključen, sploh za nas manjšine, ki predstavljamo zelo velik del te raznolikosti,« je v pogovoru za Delo pojasnil Matic Germovšek, projektni koordinator pri Fuenu. »Želimo si, da ta slogan tudi zares živi.« Evropska državljanska pobuda je zrasla v okviru nevladne organizacije, ki jo predstavlja. Nastala je leta 2013, zaradi pravnih zapletov in prvotnega nasprotovanja evropske komisije pa se je zbiranje podpisov začelo šele aprila lani. Leto dni kasneje kaže, da bo pobuda uspela. Predlagateljem je včeraj manjkalo še nekaj več kot 44.000 podpisov; izpolnili so tudi pogoj, da mora število podpisov v vsaj sedmih državah članicah EU preseči vnaprej določen cilj, da je pobuda veljavna. V nekaterih državah je bil odziv izredno velik, še posebno na Madžarskem in v Romuniji. V Sloveniji do zdaj ni bil najboljši: pobudo je podpisalo 3707 ljudi, kar je še vedno krepko pod ciljem 6000 podpisov. Na Madžarskem, za primerjavo, je pobudo (po posredovanju premiera Viktorja Orbána) podprlo 412.000 ljudi.

Odvisni od držav

Minority Safepack vsebuje devet konkretnih točk na različnih področjih, od boljše zakonodajne zaščite za jezikovne, kulturne in narodnostne skupnosti in vključitve manjšin v evropske razvojne sklade do pospešitve raziskav na področju manjšin in njihove dodane vrednosti in svobodnega delovanja medijev ter podpore avdiovizualnih vsebin. Ključni cilj pobude je prepričati, da bi bile manjšine tudi v prihodnosti tako zelo odvisne od nacionalnih držav in da ne bi bile prve na udaru pri rezanju proračunskih sredstev. Z regulacijo na ravni EU, so prepričani pobudniki, bi lahko zaščitili tudi tiste manjšine, ki za seboj nimajo držav, ki bi zastopale njihove interese. »Svet Evrope že ima svojo okvirno konvencijo za zaščito pravic manjšin, ki to regulira, mi pa želimo, da bi to regulirala tudi EU, kot najmočnejša med evropskimi institucijami,« je pojasnil Germovšek.

Po njegovih besedah je pobuda priložnost, ki se ne bo kmalu ponovila: »Zbiranje podpore prek mehanizma evropske državljanske pobude je zelo zahtevno. Če nam zdaj ne bo uspelo, bo verjetno preteklo vsaj še kakšno desetletje, preden bomo spet zmogli vzbuditi pozornost za manjšinske teme, ki, kot vemo, niso najbolj izpostavljene.«

Po podatkih Fuena na območju EU živi kar 50 milijonov ljudi, ki so pripadniki narodnostnih oziroma jezikovnih manjšin. To je deset odstotkov prebivalstva Unije, je povedal Walter Bandelj, predsednik Sveta slovenskih organizacij, ene od dveh krovnih organizacij slovenske manjšine v Italiji. »Če EU želi razvijati dialog, tradicije, ozemlje in turizem, tega ne more početi brez vključevanja teh 400 jezikovnih manjšin,« je prepričan Bandelj. Odličen dialog je po njegovem mnenju tudi prvi pogoj za preprečevanje nastanka lokalnih trenj. »V zgodovini smo bili priča takšnim trenjem, ki jih tudi danes še večkrat opazimo.« Raznolikost Evrope se v času množičnih migracij vidno povečuje. Sočasno pa se je v zadnjih desetletjih obstoj marsikatero narodne manjšine znašel v negotovosti, je opozoril profesor Janez Stergar, predsednik Kluba koroških Slovencev.

»Statistično in še kako drugače je preverljivo, da je ogrožen obstoj vrste 'obrobnih', z začrtanjem državnih mej nastalih narodnih manjšin na njihovem tradicionalnem, zgodovinskem poselitvenem ozemlju, kjer so doma že stoletja.«

Za profesorja pobuda nosi jasno sporočilo: »Milijon in več podpisov pobudnikov je argument, ki ga evropska komisija in parlament ne moreta in ne smeta ignorirati.« Hkrati je pobuda »opozorilo, da EU ne temelji le na 'tržnih' interesih, ampak tudi na civiliziranem, humanem, prijateljskem sobivanju, ne glede na jezikovne in druge razlike.«

- **Aretacija v Nemčiji, protesti v Kataloniji. C. R. Delo, 26.03.2018, str. 1**

Prijetje. Nekdanji katalonski voditelj Carles Puigdemont bo danes na sodišču

Berlin – Zagovornika katalonske neodvisnosti Carlesa Puigdemonta so po prestopu danske meje z Nemčijo prijeli policisti nemške dežele Schleswig-Holstein. Prijet je bil na podlagi evropskega pripornega naloga, ko se je vračal iz Finske v Belgijo. Prijetje v Nemčiji je povzročilo pravi vihar v Barceloni, kjer se je na protestih v podporo svojemu nekdanjemu voditelju zbralo več tisoč ljudi. Puigdemonta bodo danes privedli pred sodnika občinskega sodišča v Nemčiji. Namestnik generalnega tožilca Ralph Doepper je pojasnil, da bo postopek namenjen izključno preverjanju njegove identitete. Albert Rivera, vodja španske stranke Ciudadanos, je aretacijo sprejel z odobravanjem. »Končno se je končal beg pučista,« je zapisal Rivera.

- **Identiteta slovenske manjšine v Italiji se izgublja. Jure Kosec. Delo, 26.03.2018, str. 3**

Slovinci v Italiji. Vzroke za stapljanje manjšine z italijansko večino ne gre iskati samo v njeni večji integriranosti Ljubljana – Volilni trendi, ki so zaznamovali nedavne parlamentarne volitve v Italiji, niso obšli slovenskih volivcev – nemalo se jih je na voliščih odločalo podobno kot italijanska večina.

Kdor je potreboval dokaz, da so Slovenci v Italiji ena najbolj integriranih narodnostnih skupnosti in da se spopadajo s podobnimi problemi, kot pestijo veliko večino Italijanov, ga je dobil 4. marca, ko se izidi volitev v marsikateri slovenski občini niso veliko razlikovali od izidov na ravni celotne države, kjer sta slavili desnosredinska koalicija in Gibanje pet zvezdic.

Stapljanje volilnih glasov

Velike, za večino analitikov neuresničljive obljube, ki so jih dajale zmagovite stranke, so bile popularne tudi med Slovenci. Po mnenju Bojana Brezigarja, nekdanjega deželnega poslanca in urednika Primorskega dnevnika, predvsem za to, ker so pripadniki slovenske manjšine hkrati italijanski državljani in so močno vpeti v italijansko družbo. »Njihovi življenjski pogoji, davki, ki jih plačujejo, ugodnosti, ki jih uživajo, pokojnine, ki jih prejema, vse to je odvisno od Italije.«

Podobnosti v razmišljanju, ki so privedle do stapljanja italijanskih in slovenskih volilnih glasov, se v marsičem kažejo kot posledica »tipe asimilacije« in postopne degradacije slovenske identitete, je prepričan Brezigar. »Dokler je bila manjšina 'sovražnik', je bila kompaktna, ampak zdaj ni več tako. Meja je odprta, veliko Italijanov se uči slovenščine, italijanski otroci prihajajo v slovensko šolo, veliko otrok je iz mešanih družin. Ko sem bil otrok, so ti obiskovali italijansko šolo, danes je obratno. Znanje slovenščine je postalo koristno, ne predstavlja pa več tvoje identitete.«

Prevladujoča identiteta

Ko je treba identiteto deliti še z neko drugo, se zelo hitro zgodi, da ena od njiju prevlada. Nekaj takega se je po mnenju sogovornikov zgodilo s slovensko identiteto. »Ta ni več ekskluzivna, ampak jo deliš z nekom drugim. In to je zelo resen problem, ki mu manjšina v dolgih letih ni bila kos, ker se ga ni nikoli lotila,« je povedal Brezigar. Prepričan je, da to ni bilo neizogibno, kot dokaz pa je navedel primere iz Walesa, Frizije in Baskije. »To so zelo trdne identitete in tam je manjšinski jezik prevladujoča identiteta velike večine posameznikov, medtem ko pri nas ni več tako.«

Položaj je gotovo precej drugačen kot v preteklosti, se je strinjal Rado Fonda, raziskovalec in strokovnjak za volilne analize na tržaški agenciji SWG. »Del pripadnikov manjšine se še vedno zelo močno prepozna v narodnostni skupnosti, priznava tudi slovenske institucije in za svoje čuti politične predstavnike v Rimu, deželi in občinah.« Toda po njegovih besedah je vse več tudi takih Slovencev, mladih in tudi nekoliko starejših, ki živijo zunaj tradicionalnih manjšinskih krogov in ne čutijo politične identitete, ki je tako zelo zaznamovala prejšnje generacije. Vse to se pozna pri volilnih izidih in zmanjševanju slovenske volilne baze. Vzroke za stapljanje manjšine z večino ni mogoče iskati samo v njeni vse večji integriranosti, ampak tudi v apatiji in prevladi individualizma nad cilji širše skupnosti.

Ne eno ne drugo ne pomeni nič dobrega za prihodnost. Še precej slabše pa se bo manjšini godilo, če ne bo preseгла dosedanjih delitev in se dogovorila pri ključnih projektih, kot je ustrezna zakonska ureditev zastopanosti Slovencev v najvišjih državnih in deželnih predstavniških organih.

Delitve, ki škodujejo

Prva preizkušnja za manjšino bodo prihajajoče deželne volitve 29. aprila, na katerih bo, kot kaže, v različnih strankah kandidiralo več slovenskih kandidatov. Kumulativni učinek takšne razdrobljenosti, se bojijo sogovorniki, utegne biti, da nihče od njih ne bo izvoljen. »Volilno telo se manjša, zato je nujno, da se čim manj delimo. Če nas je malo in se potem še delimo, postane izvolitev predstavnikov še težja,« je pojasnil Rado Fonda.

S tem bi se verjetno strinjali tudi predstavniki manjšine z novoizvoljeno senatorko na čelu, ki so ta teden med obiskom Ljubljane, kjer jih je sprejel državni vrh, prikazali veliko enotnosti tako pri podpori Tatjani Rojc kot pri izpostavljanju potrebe po sodelovanju ter dialogu pri reševanju nerešenih vprašanj. Toda o spremembah dosedanjega načina delovanja in organiziranosti, s katerimi bi odgovorili tudi na marsikaterega od ključnih izzivov prihodnosti, skoraj niso govorili.

»Bojim se, da je manjšina zelo okostenela in da je njena strategija za prihodnost osredotočena predvsem na ohranjanje tistega, kar obstaja,« je povedal Bojan Brezigar, vztrajanje pri statusu quo pa označil za »največjo tragedijo manjšine«.

Spomnil je tudi, kako je bila pred leti pripravljena programska konferenca, ampak njenih sklepov nato nihče ni izvajal.

Nekateri pozitivni premiki so po njegovem mnenju veliko premajhni in preskromni, da bi bili kos spremembam, ki jih prinaša sedanji čas.

- **Priseljenci in občine. STA. Delo, 26.03.2018, str. 3**

Za vključevanje tujcev je pomemben odziv lokalnega okolja

Na kratko

Ljubljana – Na notranjem ministrstvu (MNZ) so po tistem, ko je velenjski župan Bojan Kontič opozoril na vse več priseljencev v Sloveniji in odsotnost sistemskih rešitev, ocenili, da so pri vključevanju tujcev v zadnjih desetih letih sistemsko naredili veliko. A je za njihovo uspešno vključevanje bistveno lokalno okolje. Da bi bili ukrepi vključevanja učinkoviti, je treba upoštevati, tako menijo na MNZ, da država ne more zagotoviti implementacije ukrepov na lokalni ravni. Največji del socialnega in kulturnega vključevanja je odvisen od občin.

- **Bo Carles Puigdemont zaprosil za azil v Nemčiji? Barbara Kramžar, dopisnica Mimi Podkrižnik. Delo, 26.03.2018, str. 6**

Evropska tiralica iz Španije. Aretirali zagovornika neodvisnosti Katalonije

Berlin – Nemška policija je na meji z Dansko aretirala nekdanjega predsednika Katalonije Carlesa Puigdemonta. Zagovornik neodvisnosti španskega območja z lastnim jezikom in zgodovino se je iz Finske vračal v Belgijo, kjer v prostovoljnem izgnanstvu živi že vse od oktobra.

V petek zvečer je sodnik najvišjega španskega sodišča za najvidnejšega zagovornika neodvisnosti Katalonije in več drugih katalonskih politikov reaktiviral evropsko tiralico, Carles Puigdemont pa je imel konec tedna v Helsinkih pogovore v tamkajšnjem parlamentu. Med vračanjem v Belgijo so ga po prestopu danske meje z Nemčijo prijeli policisti dežele Schleswig-Holstein, ki so jih po informacijah lokalnega časopisa Kieler Nachrichten o prihodu avtomobila s Puigdemontom obvestili finski in danski kriminalisti. Neimenovani španski viri so tiskovni agenciji Associated Press povedali, da so španske tajne službe 55-letnega politika zasledovale že vse od njegove preselitve v Belgijo po ponesrečenih prizadevanjih za neodvisnost Katalonije.

V Nemčiji domnevajo, da se katalonski voditelj nahaja v zaporu v Neumünstru, potem ko je nemška tiskovna agencija objavila fotografije kombija z zatemnjenimi stekli, ki je po vožnji na avtocesti med Dansko in Nemčijo zapeljal na dvorišče zapora.

Ali ga bodo v zaporu zadržali med preverjanjem španske zahteve o izgonu, bo najverjetneje že v ponedeljek odločalo pristojno sodišče, je nemški tiskovni agenciji DPA ocenil namestnik tamkajšnjega državnega tožilca Ralph Döpfer. »Smo šele na začetku preverjanja.« Katalonski politik je doslej dobro sodeloval z belgijskimi organi pregona, a so reaktivirane obtožbe upora, vstaje in poneverb resne. Po pisanju časopisa Kieler Nachrichten naj bi Puigdemont razmišljal o prošnji za azil v Nemčiji. »Če bo to naredil, bo njegovo prošnjo za azil tako kot vse druge obravnaval zvezni urad za migracije,« časopis navaja predstavnik za tisk notranjega ministrstva dežele Schleswig-Holstein, a naj bi bile možnosti za njegovo odobritev majhne: kazensko preganjanje oziroma izvršitev evropske tiralice ima po teh mnenjih prednost pred postopkom azila.

Demonstranti v Barceloni

Delo policistov je pohvalil tudi notranji minister severnonemške dežele Hans-Joachim Grote, v Nemčiji pa je mogoče slišati tudi ugibanja o izvršitvi tiralice. Bild navaja mnenja iz nemškega pravosodnega ministrstva, da gre za povsem pravno odločitev, a pri omenjenem časopisu tudi menijo, da je izročitev brez pripomb in preverjanja določena le za najtežja kazenska dejanja, na primer teroristična. Pri drugih naj bi tako po španski kot po nemški zakonodaji najprej sledilo preverjanje, upor pa v Nemčiji že vse od leta 1969 ni kaznivo dejanje. To nemškimi medijem že poudarja tudi voditelj opozicijskih liberalcev Wolfgang Kubicki: »V nasprotju s Španijo upor v Nemčiji ni kaznivo dejanje, zato izročitev zaradi tega razloga izključujem.« Medtem je škotsko policijo kontaktiral odvetnik še ene članice nekdanje katalonske vlade, za katero je tudi izdana tiralica. Nekdanja katalonska ministrica za izobraževanje Clara Ponsati se je oktobra tudi izselila v Belgijo, zdaj pa na škotski Univerzi St. Andrews predava ekonomijo.

Novica o Puigdemontovi aretaciji je v nedeljo kot bomba odjeknila tudi v Kataloniji in vsej Španiji. Po mnenju Alberta Rivera iz stranke Državljeni (Ciudadanos), ki mu nekateri napovedujejo prihodnji vzpon na vrh španske politike, je roka pravice opravila svoje delo, saj je Puigdemont po njegovem poskušal uničiti evropsko demokracijo, ignorirati demokratične zakone, pretresti miroljubno sobivanje in poneveriti javna sredstva. Katalonska političarka Elsa Artadi, ki ji napovedujejo pomembno vlogo v Barceloni, pa je prav tako na twitterju pisala, da Španija ne zagotavlja pravičnega procesa, ampak le maščevanje in represijo. Katalonska gibanja in stranke, ki zagovarjajo samostojnost, že pozivajo k protestom in v nedeljo popoldne so se v Barceloni zbrali tisoči demonstrantov, mnogi med njimi s separatističnimi katalonskimi zastavami. Nekateri so marširali tudi proti tamkajšnjemu uradu Evropske unije in nemškega konzulata.

- **»Srbsko zgodovino pišejo poraženci«. Vili Einspieler. Delo, 26.03.2018, str. 28**

Avtonomija Vojvodine. Regiji s širokimi pristojnostmi, ki odloča samostojno, je težko vladati avtokratsko Srbija hodi po poti zgodovinskega revizionizma z nepredvidljivimi posledicami. Nazoren primer je Vojvodina, ki izgublja avtonomne pristojnosti. Čeprav ne molčijo vsi, je odpor šibek. Morda bo kaplja čez rob poskus preimenovanja Zrenjanina v Petrovgrad.

Čeprav je Vojvodina že zdaj več kot dvetretjinsko srbska, je cilj srbskih nacionalistov, da bi jo naredili še bolj srbsko. Vseskozi si tudi prizadevajo za destrukcijo njene avtonomije. Srbsko ustavno sodišče je nasprotovalo večini določil vojvodinskega statuta, geografska oblast pa je čez noč ukinila vojvodinsko akademijo znanosti in umetnosti. Na ulice se ni zgrnila množica protestnikov, ker očitno nujno ne potrebujejo ne statuta ne akademije.

Grožnje s smrtjo

Na ostrejši odziv demokratične javnosti je naletela šele pobuda neformalnega nacionalističnega političnega bloka vplivnih poslovnežev ter aktivistov vladajoče Srbske napredne stranke in opozicijske stranke Dveri, da bi Zrenjanin preimenovali v Petrovgrad. Gre za ime, ki je bilo v uporabi le deset let pred in med drugo svetovno vojno. Čeprav so prebivalci Zrenjanina takšno idejo zavrgli že na referendumu v 90. letih, to ni prepričalo lokalne oblasti, ki je pobudo posredovala ministrstvu za lokalno samoupravo. Nasprotniki ideje so pripravili številne javne tribune, organizatorji in udeleženci pa so postali tarče groženj s smrtjo na družbenih omrežjih.

Zgodovinarica Dubravka Stojanović je izpostavila, da Srbija živi v času, ko zgodovino pišejo poraženci, njihovo maščevanje pa je hujše, kot je bilo maščevanje zmagovalcev. Po njenih navedbah kralj Petar I. ni imel nobene zveze z Vojvodino, ki je veljala tako zanj kot za Srbijo za sovražno ozemlje. Njen stanovski kolega Milivoj Bešlin je razočaran, ker se ljudje ne uprejo poniževanju in uporabi nasilnih metod v nacionalistični homogenizaciji in unifikaciji družbe. Politolog Duško Radosavljević je ocenil, da gre za drugi umor narodnega heroja Žarka Zrenjanina, zagrešili pa bi ga tisti, ki ponarejajo zgodovino in rehabilitirajo osovražene zgodovinske osebnosti. Na ta način nacionalisti blažijo pogubne učinke nacionalistične ideologije ter se poskušajo otresti lastne odgovornosti za medetnično nasilje v Vojvodini v devetdesetih.

Frustracije zaradi Kosova

Po mnenju Snežane Ilić iz centra za razvoj civilne družbe v Zrenjaninu postaja Vojvodina nadomesten poligon za izžvljanje nacionalne frustracije zaradi izgube Kosova, Pobuda za spremembo imena Zrenjanina je le del tega procesa, Vojvodina pa

bo še bolj izpostavljena, ko bo Beograd prisiljen podpisati pravno zavezujoč dokument o Kosovu. Ilićeva še meni, da srbska večina v Zrenjaninu, ki pretirano poudarja srbsko identiteto pokrajine, ne zaupa v lojalnost prebivalcev Vojvodine. Miroslav Samaržić iz zrenjaninskega socialnega foruma je opozoril, da pobuda ogroža stabilne medetnične odnose in da v državi ni prostora za narodne heroje, če ji vladajo četniki. Da lahko Zrenjanin postane žarišče medetničnih spopadov, svari tudi Radivoje Jovović iz Zveze antifašistov Vojvodine, ki je še izpostavil, da kralj Petar I. simbolizira srbsko dominacijo nad drugimi narodi. V nasprotju z njimi zagovorniki pobude trdijo, da je kralj Petar I. prinesel svobodo vsem narodom na tem območju in da je njegovo ime povezano z zlato dobo srbske demokracije, medtem ko Žarku Zrenjaninu očitajo, da se ni boril le proti fašizmu, temveč tudi za vzpostavitev totalitarne komunistične ureditve.

Mit o zlati dobi

Večletna pokrajina, politični pravni okvir in ustava iz leta 1974 niso dali Vojvodini le realne avtonomije z zakonodajno, sodno in izvršno oblastjo, temveč so vplivali tudi na ljudi, ki so postali občutljivi na vse nedemokratske pojave, kot so nacionalizem, centralizem ali avtoritarizem. Ta duh je preživel tudi krvavo balkansko žehto, vendar le v urbanih okoljih in med izobraženo elito, a tudi precej oslabilen, tako da nacionalistom ni bilo težko razbiti krhke vojvodinske avtonomije. Beograd je pokrajini po srbski oktobrski revoluciji leta 2000 le nerad vrnil avtonomijo. Čeprav so bili na oblasti demokrati, so se vseskozi spogledovali z nacionalizmom in se z reševanjem tega vprašanja ukvarjali skoraj deset let. Miloševićem in Šešljevim učencem po prevzemu oblasti ni bilo težko demontirati obnovljene avtonomije Vojvodine, ki je trajala le tri leta. Ustavno sodišče je nasprotovalo dveh tretjinam vojvodinskega statuta. Avtonomija je tako kot prvič tudi v drugo padla brez pravega upora. V gospodarsko najbolj razvitem območju Srbije je ostal pri življenju le mit o zlati dobi. Po mnenju srbskih nacionalistov je avtonomija Vojvodine komunistični in protisrbski projekt, ki ima za cilj separatizem. V resnici gre za to, da je regiji s širokimi pristojnostmi, ki samostojno sprejema odločitve in razpolaga s svojimi viri, težko vladati avtokratsko.

- **Puigdemont še naprej v zaporu. B. K. Delo, 27.03.2018, str. 1**

Katalonska neodvisnost Nemška vlada za špansko demokracijo in pravo

Berlin – Sodišče v nemškem Neumünstru je odločilo, da odstavljeni katalonski predsednik Carles Puigdemont za zdaj ostaja v priporu. O njegovi morebitni izročitvi španskim organom bo odločalo višje deželno sodišče Schleswig-Holsteina. Pred sodiščem, kamor so najvplivnejšega zagovornika katalonske neodvisnosti prepeljali iz zapora v Neumünstru, se je včeraj zbralo več demonstrantov, med njimi člani njegove stranke in nemške Levice. »Osvobodite Puigdemonta!« in »Svoboda za našega predsednika!« je pisalo na plakatih.

Sodišče mora po zakonu najprej preveriti identiteto obtoženca in ga obvestiti o postopku. Odločitve višjega sodišča o španski zahtevi po izročitvi pa opazovalci ne pričakujejo pred velikonočnimi prazniki.

- **Miza, na kateri se bo lomila Evropa. Mimi Podkrižnik o preizkušanju katalonske potrpežljivosti.**

Delo, 27.03.2018, str. 5

Kdaj lahko mine kolektivna potrpežljivost? Kako dolgo bo še mogoče po špansko arogantno in po evropsko ignorantsko preizkušati mir v Kataloniji, ne da bi zagovorniki neodvisnosti izgubili živce?

Nedeljska aretacija nekdanjega predsednika Katalonije Carlesa Puigdemonta v Nemčiji je na ulice Barcelone in drugih večjih katalonskih mest in prav tako Bruslja pognala na desetisoče protestnikov, ki so vzklikali, da je »Puigdemont predsednik« in da je treba »politične zapornike spustiti na prostost«. Katalonska miroljubnost se nervozno spreminja, nedeljska statistika – ko se je ogorčena množica v Barceloni prelila od predstavništva evropske komisije do nemškega konzulata, medtem pozivala k splošni stavki ter vzklikala, da je treba »vztrajati na osamosvojitveni poti« in kakšna »sramota je Evropa« – je skrb vzbujajoča: v trkih med policijo in demonstranti je bilo ranjenih okrog sto ljudi, devet so jih aretirali.

Seveda je predsednik katalonskega parlamenta Roger Torrent takoj po Puigdemontovi aretaciji posvaril Katalonce, naj ohranijo mirno kri in enotnost, kakor je tudi poudaril, da se je treba v bran človekovim pravicam in svoboščinam politično čim tesneje povezati v enotno fronto.

A koliko jim sploh še lahko uspe, ko pa sta Madrid in Barcelona tako prezirljivo vsaksebi, da že zdavnaj ni poti nazaj, vsaj dotlej ne, dokler bo za špansko oblast v Barceloni še naprej smrdelo po independentizmu. V prestolnici so sodno spodkopali še vsako kandidato za predsednika vlade, za katero se je odločila regionalna politika: najprej Puigdemonta, za njim zdaj že mesece priprtega nekdanjega voditelja civilnodružbene Katalonske narodne skupščine (ANC) Jordija Sáncheza in zatem še portparola nekdanje vlade Jordija Turulla, ki prav tako sedi v priporu.

Od petka, ko je ustavno sodišče izdalo evropski nalog za vse nekdanje independentistične voditelje v eksilu – živijo od Belgije in Škotske do Švice, po nemški aretaciji Puigdemonta v Nemčiji pa je vseh pet soprebežnikov izjavilo, da se predajajo –, je po španskih zaporih še dodatna nova (stara) peterica nekdanjih voditeljev iz prve independentistične vrste. Grozi jim tudi večdesetletno sedenje za zapahi.

Strahu je v Kataloniji ogromno, pregona in kazni se bojijo vsi, ki so kakor koli »sodelovali« pri dolgoletnem demokratičnem porajanju zdaj »spodletele« katalonske republike.

V prihodnjih dneh bo ključno, kako se bo na katalonski problematiki, v uradni Evropi označeni za »španski notranji problem«, pravosodno lomila Evropa – od Nemčije in Belgije do Škotske in Švice v političnem odnosu do Madrida. In ob (ne)izročanju političnih eksilantov ne bo na preizkušnji samo potrpežljivost Kataloncev ...

- **Velik udarec za katalonske sanje. Barbara Kramžar, dopisnica. Delo, 27.03.2018, str. 6**

Puigdemont ostaja v priporu. Med čakanjem na odločitev višjega sodišča se stopnjuje napetost v katalonskih mestih Berlin – Med divjanjem protestov v Barceloni in drugod po Kataloniji najvidnejši zagovornik neodvisnosti uporne španske pokrajine Carles Puigdemont sedi v nemškem zaporu. Sodišče v Neumünstru je včeraj odločilo, da bo za zdaj ostal v priporu.

Višje sodišče dežele Schleswig-Holstein bo razsodilo, ali je španska zahteva po izročitvi upravičena. Zakonodaja za ta postopek dovoljuje največ 60 dni, čeprav opazovalci verjamejo, da v Puigdemontovem primeru ne bo trajalo toliko časa.

Španska pravila

Tudi nemški politiki, med njimi pravosodna ministrica Katarina Barley, so poudarili, da je odločitev zdaj v rokah sodišča, toda kanclerkin tiskovni predstavnik Steffen Seibert je dejal, da je Španija demokratična pravna država, katalonski spor pa je treba rešiti »v okviru španske pravne in ustavne ureditve«. Krščanskodemokratski evropski poslanec Elmar Brok je šel še dlje. Po njegovem je Puigdemont jasno prekršil zakonodajo in ustavo, zato mu je svetoval, naj stvar mirno konča, Kataloncem pa, naj se odrečejo stremljenju po neodvisnosti, »saj je to popolnoma brezizhodno«, kot je povedal za časopis Neue Osnabrücker Zeitung.

Sramotni vroči kostanj

Petinpetdesetletnega katalonskega politika, ki od neuspešne oktobrske razglasitve neodvisnosti živi v prostovoljnem belgijskem izgnanstvu, so v nedeljo prijeli na avtocestnem počivališču nedaleč od nemške meje z Dansko. Puigdemont se je vračal s političnih in drugih srečanj na Finskem, po španski mednarodni tiralici, po kateri je obtožen upora, vstaje in poneverbe javnih sredstev, mu grozi do 30 let zapore. Številni Nemci se čudijo, zakaj je vroč kostanj špansko-katalonskega spora dobila v roke prav njihova država.

Predsednik policijskega sindikata Ernst Walter se je vprašal, zakaj Puigdemonta niso aretirali že na Danskem, saj bi morala po izdaji tiralice ukrepati že policija te države. V danski policiji se branijo, da niso bili pravočasno obveščeni. Za nemško skrajno levo stranko Levica je aretacija sramota, kot je dejal njihov predstavnik za evropske zadeve Andrej Hunko. Špansko sodišče obtožuje Puigdemonta upora, tega pa ni med prestopki, ki upravičujejo izročitev, je opozoril. »Kazenski pregon je očitno politično motiviran!« Politik Levice pričakuje, da se bo nekdanji katalonski predsednik kmalu znašel na svobodi.

Odgovornost je na Evropi

Nemški zeleni so zahtevali pogajanja med Španijo in Katalonijo s sodelovanjem Evropske unije, saj po prepričanju Franziske Brantner nemško sodišče ali nemška vlada ne moreta odločati o notranjem španskem sporu. Tudi politik liberalne FDP Alexander Graf Lambsdorff je videl v pravno neoporečnem postopku velike politične probleme ter opozoril, da se je temu poskusila izogniti že Belgija. Puigdemontov strankarski kolega Quim Torra, ki je prav tako prišel v Neumünster, je dejal, da odgovornost nosi vsa Evropa, Ulrich Delius iz nemškega Združenja za ogrožena ljudstva pa je opozoril, da kriminalizacija katalonske politike ne bo pripomogla k rešitvi krize. »Nemčija se ne bi smela preleviti v birača španske vlade, saj ta nič ne naredi za rešitev katalonske krize, ampak hoče nezaželene zagovornike neodvisnosti spraviti pod ključ,« so citirali predstavnika ustanove iz Göttingena v Deutsche Welle.

Pomemben del nemške politike, med njimi tudi številni vladajoči, se ne strinja s stališčem, da bo o Puigdemontovi izročitvi Španiji odločilo nemško višje sodišče. Konec koncev so morali sami miriti vrsto meddržavnih in etničnih sporov, med njimi z Dansko v deželi Schleswig-Holstein, kjer je zaprt nekdanji katalonski predsednik. Medtem španski tisk ugiba o velikopoteznem sistemu politikovega zasledovanja. Nekateri časopisi domnevajo, da ga je že na Finskem zasledovalo več španskih agentov, drugi celo, da so mu v avto nastavili napravo za oddajanje signalov.

- **Na Kosovu po aretaciji srbskega predstavnika napeto. STA, agencije. Delo, 27.03.2018, str. 6**

Prepovedali vstop. Vodjo srbskega vladnega urada aretirali in izgnali – Kosovski predsednik: Đurić je vstopil nelegalno Po aretaciji vodje srbskega vladnega urada za Kosovo Marka Đurića je v Kosovski Mitrovici policija s solzivcem razgnala množico protestnikov. Srbski predsednik Aleksandar Vučić je za večeraj zvečer sklical sejo sveta za nacionalno varnost.

Đurić in generalni sekretar srbskega predsednika Nikola Selaković sta prispela v Kosovsko Mitrovico, čeprav so jima tamkajšnje oblasti izdale prepoved obiska. Sodelovala naj bi na okrogli mizi o odnosih med Beogradom in Prištino, je poročala srbska televizija N1 TV. Po poročanju srbske tiskovne agencije Tanjug so bile razmere v mestu napete, slišati je bilo tudi preplah. Kosovske oblasti so prepovedale vstop v državo srbskima ministroma Aleksandru Vulinu in Vladanu Vukosavljeviću ter Đuriću in Selakoviću, ki so hoteli obiskati srbske samostane na Kosovu. Kosovski zunanji minister Behgjet Pacolli je dejal, da na kosovsko ozemlje ne more vstopiti nihče brez dovoljenja, in opozoril, da bo aretiran vsak, ki bo to poskusil.

»Napoved vojne Srbiji«

»Takšno obnašanje Prištine je mogoče razložiti kot napoved vojne srbskemu ljudstvu in srbski državi,« je za RTS komentiral Milovan Drecun, predsednik odbora za Kosovo in Metohijo skupščine Srbije. »Poteza Prištine je bila dobro premišljena, enote so bile pripravljene. Sporočilo srbskemu narodu je, da lahko delajo, kar hočejo.«

Kosovski predsednik Hashim Tači je dejal, da je Đurić vstopil na Kosovo nezakonito in da je kosovska policija delovala profesionalno in skladno z jurisdikcijami. Dodal je, da ta primer ne bi smel vplivati na dialog.

Kfor ni ukrepal

Drecun je poudaril, da je za varnost zadolžen Kfor, ki bi se moral odzvati, in da bi moral preprečiti prisotnost posebnih enot iz Prištine: »Kfor je odgovoren z neaktivnostjo.« Drecun je ocenil, da je cilj Prištine izzivanje Beograda, kar bi lahko pripeljalo do povračilnih ukrepov in posledično do prekinitve normalizacije odnosov.

Napetosti med Beogradom in Prištino so se zaostriale po srečanju Vučića in Tačija minuli teden v Bruslju, po katerem je srbski predsednik opozoril, da Priština po petih letih še ni izpolnila zaveze iz bruseljskega sporazuma o vzpostavitvi skupnosti srbskih občin.

- **Azilna zakonodaja. STA. Delo, 28.03.2018, str. 2**

Poskus zaostritve odletel v prvem krogu

Na kratko

Ljubljana – Predlog novele zakona o mednarodni zaščiti, s katero je SDS želela zaostriti pogoje za pridobitev mednarodne zaščite tujcev in njihovo bivanje v državi, ni primeren za nadaljnjo obravnavo, je sklenil državni zbor, ker da krši mednarodne dokumente.

- **Ključ leži na jeziku. Vili Einspieler o kosovskem incidentu. Delo, 28.03.2018, str. 5**

Dramatični incident na Kosovu je izbruhnil in se polegel prej, kot bi lahko eskaliral v nepredvidljive posledice. Aretacija Marka Đurića in grobo posredovanje posebne kosovske policije sta provokacija Prištine, ki se zaveda, da bo morala dopustiti oblikovanje skupnosti srbskih občin. Razumljiv je tudi oster odziv Beograda, ki mora pridobiti zadostno podporo na

težki poti, ki ga čaka, ko bo kosovska stran izpolnila že pet let star bruseljski dogovor. Prej ali slej bo moral dati zeleno luč za vstop Kosova v Združene narode, ne da bi hkrati priznal njegovo neodvisnost.

Čeprav srbski in kosovski predsednik, Aleksandar Vučić in Hashim Thaçi, na prvem srečanju po sedmih mesecih prekinitve v Bruslju nista dosegla vidnejšega napredka v pogovorih o normalizaciji odnosov, naj bi ga dosegla, kot trdijo diplomatski viri, že na tajnem srečanju v ZDA. V prid tem trditvam priča vse večja živčnost na obeh straneh. Beograd in Priština nista ne prvič ne zadnjič sklicala svetov za nacionalno varnost. Pri tem bo tudi ostalo, če se ni povsem skisalo tistim, ki spodbujajo Prištino, naj napenja mišice tudi zato, da bi prisilili Beograd, da sestopi z ruskega stola.

Kosovski Albanci so z ustanovitvijo neodvisne države kot večinski narod prevzeli tudi odgovornost, da po najboljših močeh omogočijo ohranitev in razvoj narodnih manjšin. V njihovem primeru to pomeni, da morajo vsem manjšinam zagotoviti najvišjo možno stopnjo avtonomije in da morajo spoštovati bruseljski dogovor o ustanovitvi skupnosti srbskih občin. Da se tudi Beograd pripravlja na težko pot, je razvidno iz Vučićevega poziva k notranjemu dialogu o Kosovu in iz odločitve vrha Srbske pravoslavne cerkve, da zaradi pričakovane rešitve kosovskega vprašanja spremeni ime srbske cerkve.

Prva je na potezi Priština, ki mora vzpostaviti skupnost srbskih občin. V nasprotnem primeru ne bo mogoče preseči psihološke barikade in postopoma zmanjšati nezaupanja med kosovskimi Srbi in Albanci. Priština seveda v zameno pričakuje, da ji bo Beograd vrnil uslugo. To je tudi vzrok za njeno zavlačevanje, ker ji je jasno, da v Srbiji tega še niso pripravljene sprejeti. V igri je tudi Rusija, ker se v varnostnem svetu brez soglasja Moskve ne more nič zgoditi. Tudi ne kakršno koli že članstvo Kosova v Združenih narodih. Čeprav so na voljo modeli za nepolnopravno članstvo, bo to najtežji korak za Beograd, ker pomeni posredno priznanje neodvisnosti Kosova.

Po starodavnih misterijih ključ leži na jeziku, kar pomeni, da se bistvo, vodilo ali sled skriva v posebnem nizu besed ali v ključnem vprašanju. Glavni akterji kosovske drame poznajo odgovor na vprašanje, kaj stoji zadaj. Ker je na koncu vedno treba sestiti za mizo, morajo le še najti čaroben niz besed, da bi dosegli preboj in presekali kosovski gordijski voz.

- **Dialog in mirno sobivanje na Balkanu nimata alternative. Vili Einspieler. Delo, 28.03.2018, str. 6**

Po incidentu v Kosovski Mitrovici. Aleksandar Vučić je ocenil, da so nekateri v Evropski uniji pomagali Albancem ustrahovati Srbe na Kosovu

Srbski predsednik Aleksandar Vučić je pripadnike posebne enote kosovske policije, ki so v ponedeljek aretirali vodjo srbskega vladnega urada za Kosovo Marka Đurića, označil za teroriste, oblečene v policijske uniforme. Predsednik Srbske liste Goran Rakić je potrdil, da bodo izstopili iz kosovske vlade.

Vučić je po zasedanju sveta za nacionalno varnost označil Đurićevo aretacijo za brutalno provokacijo in najtežje kriminalno dejanje kosovskih oblasti, ki so ga izvedle z neposredno podporo misije EU na Kosovu Eulex, ki je spremljala vozila kosovske policije. Vučić je ocenil, da so nekateri v EU pomagali Albancem ustrahovati Srbe na Kosovu. Poudaril je, da so teroristi, oblečeni v policijske uniforme, vpadli na mirno srečanje srbskih državljanov v okviru notranjega dialoga o kosovskem vprašanju in poskusili pokazati, da lahko zavzamejo sever srbske pokrajine.

Teroristi v uniformah

Po njegovem so posebne policijske enote, ki jih je označil za teroristično skupino, ki je vrgla šok bombe in tepla ljudi, prijele Đurića zato, ker jim ni všeč, kaj si misli o njihovi teroristični državi. Poudaril je, da bodo odgovarjali vsi, ki so sodelovali v Đurićevi »ugrabitvi«. Kot laž je zavrnil napovedi predstavnikov kosovskih oblasti, da bodo skladno z bruseljskim sporazumom začeli uresničevati dogovor o oblikovanju skupnosti srbskih občin na Kosovu. Srbe na Kosovu je pozval k miru ter jim zagotovil, da jih ne bo nihče pregnal.

Đurića so po aretaciji izgnali s Kosova, ker se je kljub zavrnitvi dovoljenja za obisk na Kosovu z generalnim sekretarjem srbskega predsednika Nikolo Selakovićem udeležil okrogle mize o odnosih med Beogradom in Prištino v Kosovski Mitrovici. Đurić je poudaril, da so albanski separatisti v Prištini ob podpori mednarodnih zahodnih krogov, ki podpirajo samooklicano neodvisnost Kosova, napadli srbski narod na severu Kosova, da bi z nasiljem in zastraševanjem zasedli to ozemlje. Priznal je, da so ga kosovski policisti topli in mu grozili.

Direktor kliničnega centra v Kosovski Mitrovici Milan Ivanović je povedal, da je bilo v policijskem posredovanju ranjenih 32 ljudi, med njimi pet huje. V bolnišnici so 17 ljudi oskrbeli zaradi solzivca, so pa bile tudi hujše poškodbe zaradi udarcev s cevmi in puškinimi kopiti. Na intenzivnem oddelku je še vedno kosovski minister za kmetijstvo Nenad Rikalo zaradi poškodbe trebuha. V bolnišnici je tudi Đurićev namestnik Željko Jović s poškodbami medenice. Srbi s severa Kosova so takoj po incidentu blokirali cesto med Zvečanom in Kosovsko Mitrovico v kraju Rudare.

Izstop Srbov iz vlade

Predsednik Srbske liste Goran Rakić je napovedal, da bo deset večinsko srbskih občin na Kosovu sredi aprila vzpostavilo skupnost srbskih občin, kot določa bruseljski sporazum, ki sta ga ob posredovanju EU dosegla Beograd in Priština. Po pogovorih z Vučićem je potrdil, da Srbska lista izstopa iz vlade v Prištini, ki je tudi ne bo podprla. Z njenim odhodom bo postavljena pod vprašaj šibka parlamentarna večina, ki jo ima vlada Ramusha Haradinaja. Srbska lista ima deset poslancev v parlamentu, tri ministre v vladi in namestnika premiera.

Predsednik kosovskega parlamenta Kadri Veseli je označil Đurićevo aretacijo za dokaz suverenosti Kosova. Poudaril je, da se morajo srbski predstavniki zavedati, da morajo za obisk Kosova imeti dovoljenje Prištine. Kosovski zunanji minister Behgjet Pacolli je že pred incidentom poudaril, da nihče ne more brez dovoljenja vstopiti na kosovsko ozemlje. Opozoril je, da bo vsak, ki bo to poskusil, aretiran.

Ameriški veleposlanik v Beogradu Kyle Scott je ocenil, da je incident na severu Kosova velik korak nazaj. Na twitterju je poudaril, da dialog in mirno sobivanje vseh narodov na Balkanu nimata alternative. Visoka zunanjepolitična predstavnica EU Federica Mogherini je tvitnila, da je treba umiriti razmere in ohraniti dialog. Tako meni tudi voditeljica urada EU na Kosovu Natalija Apostolova, ki je pozvala Beograd in Prištino, naj bosta zadržana in naj pokažeta zrelost, da trenutne razmere na Kosovu ne bodo eskalirale.

- **Napad na srce Evrope, postavljene na kocko. Mimi Podkrižnik. Delo, 28.03.2018, str. 6**

Katalonska pot. Predsednik katalonskega parlamenta Roger Torrent je za danes napovedal izredno zasedanje

Kriza je globoka. Zaradi nedeljske aretacije nekdanjega katalonskega predsednika Carlesa Puigdemonta v Nemčiji je Katalonija kot razburkano morje. Pljuskajo glasne zahteve po izpustitvi političnih zapornikov (devet jih je za zapahi v Španiji), prav tako je v zraku strah, kako se bodo, zaradi evropskih nalogov za priprtje, ob nemškem sodišču odzvale tudi pristojne institucije v Belgiji, Švici in na Škotskem, kamor je pred časom prebegnilo še pet nekdanjih katalonskih voditeljev.

Na Škotskem, denimo, se je policiji v Edinburgu predala Clara Ponsatí, nekdanja katalonska ministrica za izobraževanje, ki naj bi se danes zagovarjala na sodišču ...

Razpoloženje v parlamentu

Razmere v Kataloniji so zelo zapletene, zato je predsednik katalonskega parlamenta Roger Torrent za danes napovedal izredno zasedanje – da bi poslanci preigrali prihodnje poteze. Izredno sejo so zahtevale independentistične stranke, ki imajo od volitev 21. decembra lani v parlamentu (resda skromno) večino. Iz opozicije, na primer iz vrst katalonskih socialistov, je bilo vnaprej slišati, da bi bilo treba v tako izjemni situaciji, kakršna je, nujno poskrbeti za »vlado nacionalne enotnosti«, v kateri bi imele vse stranke svoje predstavnike. Tudi iz prav tako unionistične katalonske Ljudske stranke pozivajo, da lahko izhod iz krize prinese samo temeljni dogovor med vsemi strankami in da je edina linija, ki ji je treba slediti, spoštovanje pravne države ...

Zato je ključno vprašanje, koliko se je v skrajni sili ob tolikšni politični in družbeni razklanosti na independentiste in unioniste sposobna ubrati katalonska politika. Torrent, recimo, je takoj po nedeljski aretaciji Puigdemonta v Nemčiji izjavil, da nima »noben sodnik legitimne pravice preganjati predsednika vseh Kataloncev. Država napada srce demokracije in postavlja na kocko vrednote, na katerih stoji Evropa.« Zato so morda res rešitev predčasne regionalne volitve, ki jih bo nujno treba razpisati, če v dveh mesecih ne bo dogovora o tem, kdo bo predsednik vlade. Doslej je Madrid sodno že trikrat preprečil, da bi položaj prevzel ali Puigdemont, ali Jordi Sánchez, ali Jordi Turull.

Pogled Madrida

V Madridu medtem v ostrem tonu zatrjujejo – na primer v ponedeljek notranji minister Juan Ignacio Zoido –, da »katalonski voditelji niso za zapahi zaradi svojih idej, ampak zaradi svojih resnih dejanj, pred katerimi da jih je redno svarilo špansko pravosodje«. Tudi namestnica španskega premiera Soraya Sáenz de Santamaría je izjavila, da je Puigdemontova aretacija v Nemčiji »dobra novica«, saj dokazuje, da »institucije delujejo«: da »smo vsi enaki pred zakonom« in »se nihče ne more v nedogled posmehovati pravosodju« ... Toda veliko katalonskih in evropskih oči je uprtih tudi v institucijo v Ženevi, Združene narode, katerih pristojno telo, svet za človekove pravice, je zdaj sprejelo, da bo proučilo Puigdemontovo prošnjo po zaščiti njegovih političnih pravic – od pravice do zasedanja javnega položaja do pravice do združevanja in miroljubnega izražanja političnih stališč –, in zdaj hoče pojasnila od Španije.

Po pisanju Katalonske tiskovne agencije mora Madrid pripraviti dosje o Puigdemontovem primeru v šestih mesecih ... Pritožbo pri mednarodnem organu, na katerega se je obrnil tudi priprti vodja Katalonske narodne skupščine [ANC] in prav tako spodleteli predsedniški kandidat Jordi Sánchez, je sicer sestavila mešana ekipa odvetnikov, med katerimi je tudi Francozinja Rachel Lindon, strokovnjakinja za človekove pravice. Pred kratkim je bila ostrá do španske vlade, češ da ta, kakor je izjavila za El Nacional, »uporablja diktatorske metode«. Ponovimo, da se je – zaradi španskega blokiranja političnih nasprotnikov in drugače mislečih, čeprav ti podajajo politična stališča po miroljubni poti – Puigdemontov tim v začetku marca najprej obrnil na odbor Združenih narodov za človekove pravice ...

Še drugi glasovi

Nemška aretacija Carlesa Puigdemonta je, seveda, izzvala številne demokratične odzive ... tudi po Evropi. Evropske poslanke in poslanci, povezani v neformalno skupino Platforma za dialog EU – Katalonija, ki jo v evropskem parlamentu vodi Ivo Vajgl, denimo, so sklenili, da bodo za letošnjo nagrado Saharova za svobodo misli predlagali katalonske politične zapornike. V svobodni Evropi da je nedopustno, kar se dogaja v Kataloniji, kjer so morali za zapahé ali v eksil demokratično izvoljeni voditelji ...

Zato se ne gre čuditi, da se vse glasneje in z več nasilja kot kdaj prej oglašá katalonska ulica. Tudi včeraj so zagovorniki neodvisnosti pod taktirko tako imenovanih odborov za obrambo republike blokirali več pomembnih prometnih žil v regiji in vsaj začasno onemogočili dostop v Barcelono s severne in južne strani – saj ne morejo sprejeti, da so njihovi politični voditelji za zapahi in da jim grozi večdesetletna zaporna kazen.

- **Krize kot posledica improvizacije evropske politike. Vili Einspieler. Delo, 29.03.2018, str. 6**

Srbija in Kosovo. Neenotnost Evropske unije lahko privede tudi do tega, da bosta morala Beograd in Priština začeti z ničle Visoka zunanjepolitična predstavnicá EU Federica Mogherini je v Beogradu poudarila, da se dogodki na Kosovu ne smejo ponoviti. Ker ni obiskala Prištine, analitiki sklepajo, da je podprla srbsko stran. Rusija in ZDA so obsodile ogrožanje - regionalne stabilnosti.

Beograd in Priština že leta razlagata dosežene sporazume v okviru bruseljskega dialoga, kot jima najbolj ustreza. Ker Bruselj podpira takšno dvoumnost, nastajajo vedno nove krize. To je negativen stranski učinek dialoga, ki je posledica improvizirane politike EU. Ključni problem je v neenotnosti EU, ko gre za Kosovo in Srbijo, kar lahko privede tudi do tega, da bosta morala Beograd in Priština začeti z ničle. Na Kosovu nekateri vidijo incident kot simbolično potezo države, ki ima monopol nad uporabo sile, drugi pa so zaskrbljeni.

Močna beograjska oblast skrbi za srbske interese

Po srečanju zaradi aretacije in izгона vodje srbskega vladnega urada za Kosovo Marka Đurića sta visoka zunanjepolitična predstavnicá Evropske unije Federica Mogherini in srbski predsednik Aleksandar Vučić v skupnem sporočilu zapisala, da sta se pogovorila o novih načinih nadaljevanja dela in reševanja težav med Srbijo in Kosovom. Strinjala sta se tudi, da je v nacionalnem in državnem interesu Srbije ohranjati stabilnost, mir in napredovanje na poti v EU. Federica Mogherini je poudarila, da EU pričakuje miren, moder in zadržan pristop.

Vučić je zagotovil, da ne bo dovolil ponovitve Nevihte ali Bliska in novih srbskih porazov, čeprav ni tako karizmatičen voditelj kot Milošević in ne tako pameten, dober in fin kot Tadić in Koštunica. Po njegovem je Đurić ravnal po kosovskih zakonih,

tudi če ne bi, pa je ravnal po srbski ustavi. Kosovu je sporočil, da je kvazidržava, ki se dela pomembno in močno, tako da Đurića pretepa in vleče po betonu. Njihova »moč in pamet« ga nista fascinirali.

Napovedal je podporo Srbski listi, ki bo prestopila v opozicijo, ne pričakuje pa padca kosovske vlade, ker je proti Srbom, kar bo združilo vse Albance. Ker se Srbi nikoli ne združijo, je pomembno, da imajo močno vodstvo, ki skrbi za interese Srbije, je sklenil Vučić. Po mnenju kosovskega predsednika Hashima Thaçija je odločitev Srbske liste za izstop iz vlade tako kot obisk Đurića provokacija iz Srbije. In to ravno v času, ko so se kosovske institucije odločile, da bodo oblikovale delovno skupino za pripravo statuta skupnosti srbskih občin.

Moskva svari pred nevarnostjo novih spopadov

Na napoved Srbske liste, da bodo sami ustanovili skupnost občin s srbsko večino, se je odzval minister za infrastrukturo Pal Lekaj z grožnjo, da bodo aretirali njihove člane. Po njegovih navedbah premier Ramuša Haradinaj usklajuje vsak korak z državami peterice. Haradinaj zaradi izstopa Srbske liste iz vlade ne namerava odstopiti, v zvezi z akcijo posebne enote kosovske policije pa je izjavil, da to ni bila demonstracija sile, temveč spoštovanje zakonov.

Glasnica Eulexa Dragana Nikolić Solomon je izjavila, da pripadniki misije EU niso sodelovali v akciji kosovske policije. Pojasnila je, da obstaja sporazum o uradnih obiskih, dosežen v okviru bruseljskega dialoga, ki ga morata upoštevati obe strani. Po oceni misije ZN na Kosovu so se razmere umirile, Kfor pa bo po potrebi ustrezno ukrepal, da bo zagotovil varnost vsem kosovskim državljanom.

Po oceni ruskega zunanjega ministrstva je to bilo ustrahovanje Srbov. Po njihovem je nesprijemljivo, da Kfor in Eulex gledata skozi prste Albancem na Kosovu, namesto da bi preprečila njihove nezakonite akcije ter zagotovila mir in stabilnost v regiji. Iz tega sklepajo, da Priština, EU in ZDA ne nameravajo upoštevati pravic in interesov Srbov, kosovski Albanci pa sledijo nasvetom svojih ameriških in evropskih pokroviteljev, ki gazijo mednarodno pravo.

Moskva je posvarila pred novimi oboroženimi spopadi na Kosovu in destabilizacijo regije. Da je to nepotrebno povečevanje napetosti in grožnja regionalni stabilnosti, je ocenil tudi State Department, ki je pozval vse strani, naj mirno rešujejo spore in nadaljujejo dialog o normalizaciji odnosov.

- **Tragični pingpong v laboratoriju demokracije. Mimi Podkrižnik. Delo, 29.03.2018, str. 24**

Katalonsko brezpotje. Predsednika parlamenta Rogerja Torrenta niso spodnesli, Clara Ponsatí pogojno na prostosti
Politično vlečenje vrvi se neutrudno nadaljuje. V parlamentu v Barceloni je del unionistične opozicije včeraj hotel spodnesti predsednika parlamenta Rogerja Torrenta (ERC), češ da brez nujne nevtralnosti deluje kot predstavnik sil, ki zagovarjajo neodvisnost. Z nezaupnico so ga spodkopavali zaman, kajti prevladalo je mnenje drugače mislečih.

Na včerajšnjem izrednem zasedanju katalonskega parlamenta so razpravljali tudi o politični pravici vseh treh dosedanjih kandidatov za predsednika regionalne vlade, katerih potrditev so – drugemu za drugim – sodno blokirali v Madridu: Carlesa Puigdemonta, ki je zdaj priprt v Nemčiji, ter Jordija Sáncheza in Jordija Turulla, ki sta za zapahi v Španiji. Parlamentarci so pretresali, koliko lahko obtožbe, da so vsi trije independentisti napeljevali k uporabi, preprečijo zavzetje prvega položaja v katalonski vladi. Po pričakovanju so v parlamentu, kjer imajo (šibko) večino struje, naklonjene neodvisnosti, izglasovali resolucijo, ki štiti politične pravice omenjenih obtožencev.

Opozicija je glasovala proti, ogorčena je nad independentističnim vztrajanjem, da je Puigdemont predsednik. Očitno je, da se tragični politični pingpong za demokracijo ne more končati, saj nameravajo v stranki Skupaj za Katalonijo (JxCat) ponovno kandidirati Puigdemonta za predsednika generaliteta, podporo pa mu med tem že zagotavljajo v skrajnolevičarski stranki CUP, ki ima resda samo štiri poslance, vendar ključne, da se ob še Republikanski levici Katalonije (ERC) independentistična politika večinsko ohranja naprej. Medtem je iz nemškega zapora že prišla Puigdemontova prošnja, da bi smel v prihodnje na daljavo tudi sam glasovati v parlamentu; iz njega je sicer slišati pobude o vladi vseh parlamentarnih strank. Razmere so pač skrajne in zato kličejo po izvirnih rešitvah.

Vohunska plat zgodbe

V Puigdemontovi tragični zgodbi o eksilu, aretaciji in nemškem zaporu zdaj mnoge vznemirja njena »vohunska plat« oziroma kako so nemški policisti v nedeljo sploh izsledili nekdanjega predsednika, ki je bil na poti iz Helsinkov v Belgijo. Kot je brati v medijih, denimo v El País, so španski obveščevalci (CNI) – v operaciji jih je sodelovalo 12 – spremljali geopoložaj telefona najmanj enega od njegovih spremljevalcev, pa tudi na renault espace z belgijsko registrsko številko, v katerem je potoval še s štirimi zaupniki, so menda namestili sledilno napravo (menda ne prvič, a pred dvema mesecema so jo Katalonci pravočasno odkrili in o tem obvestili belgijsko policijo).

Če so informacije zanesljive, so španski agentje to v petek storili v zgodovinsko prelomnem mestu Wáterloo in pravilno sklepali, da se bo katalonski politik – za katerim je, kakor še za peterico kolegov na tujem, ustavni sodnik Pablo Llarena prav tako v petek odredil evropski nalog za priprtje – na sever stare celine peljal v avtu. Kakor je znano, se je nato iz Helsinkov vračal s trajektom vse do Stockholma in zatem nadaljeval pot po cesti do dansko-nemške meje, kjer so mu stopili na prste nemški policisti. Ni samo iz trte izvito vprašanje, zakaj niso Puigdemonta aretirali že prej v kateri drugi evropski državi, se pa menda ponuja teza, da so ga »španske oblasti« namerno spustile do »prijateljske« Nemčije, kjer so ga potem aretirali v Schleswig-Holsteinu med postankom na bencinski črpalki. Zdaj se tudi ve, kdo so ljudje iz njegove tesne bližine na tujem: med tistimi, ki so bili z njim v avtu, je, denimo, katalonski podjetnik Josep María Matamala Alsina, ki menda skrbi za njegovo denarno preživetje v tujini. Četverico zaupnikov je v torek že začelo preiskovati špansko nacionalno sodišče ... Po nekaterih pisanjih je Puigdemont vedel, da mu sledijo španski obveščevalci, a je menda upal, da se mu bo uspelo vrniti v Bruselj, še preden bi ga aretirali kje drugje in strpali v zapor.

Kaj pa mi, državljani Evrope?

Njegova (politična in zasebna) tragika in še usoda drugih katalonskih independentistov za zapahi vznemirja neredke svobodne glasove po Evropi. V pariškem Le Mondu, denimo, so se pod skupno besedilo podpisali znani pisatelji Erri De Luca, Jean-Marie Laclavetine, Daniel Pennac in Roberto Saviano in izostrili misel: »Mi, državljani Evrope, zahtevamo takojšnjo izpustitev na prostost Kataloncev, ki so po zaporih zaradi političnih prepričanj.« Kot so poudarili, grozi obtoženim upora in subverzije tudi do 30 let zapora, čeprav niso nikomur skrivili niti lasu. Sploh ne gre za to, ali omenjeni francosko-italijanski

intelektualci podpirajo neodvisno Katalonijo ali je ne, »ampak se postavljamo v bran Evropejcem, ki so za zapahi samo zato, ker so zvesti svojim besedam«. Ker se avtorji čutijo dolžne zagovarjati svobodo govora, zahtevajo njihovo izpustitev in prav tako umik pretiranih obtožb. Če je Evropa laboratorij demokracije, potem je potreben širši evropski premislek o Kataloniji. In če je stara celina prostor nikdar dovolj demokratične demokracije, potem je treba v kali zatrete »vsakršno zatiranje manjšin« in zahtevati, da so »drugačna mnenja in prepričanja« vodilo v razprave, in ne v zapor.

Seveda vsi Evropejci ne mislijo tako, tako kot je tudi Katalonija naprej razklana na tiste, ki verjamejo, da je independentizem politični smrtni greh, za nasprotnike je odrešitev prihodnosti, za mnoge v preseku pa dokaz, da je v Španiji nekaj hudo gnilega ... A včeraj je nekaj za Katalonce spodbudnega zadišalo vsaj iz Škotske, kjer je pred policijo in zatem sodišče stopila prebegla nekdanja katalonska ministrica za izobraževanje Clara Ponsatí, za katero je bila prav tako razpisana evropska tiralica. Političarka, katere prihodnost je zdaj v rokah škotskega pravosodnega sistema, je bila po zaslišanju pogojno izpuščena na prostost.

Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter

- **Narodnostno vprašanje reševali tudi pred 150. leti. -dm-. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 29. marca 2018 - Leto XXVIII, št. 13, str. 2-3**

Madžarski Parlament je natanko pred sto petdesetimi leti sprejel zakonsko uredbo, ki je od leta 1868 uravnavala narodnostno politiko v ogrski polovici dvojne monarhije. Ob okrogli obletnici je Odbor za narodnosti na Madžarskem skupaj z Direktoratom za javne zbirke in prosveto pri Uradu Parlamenta 19. Marca priredil znanstveno konferenco z naslovom »Narodnosti in zakonodaja na Madžarskem«. Svečani dogodek se je odvijal v dvorani zgornjega doma budimpeštanskega Parlamenta, ki je do potankosti identična z dvorano, kjer še danes zasedajo madžarski poslanci. Gostje so prostor napolnili do zadnjega kota, pozdravil jih je predsednik Parlamenta László Kövér. V svojem nagovoru je poudaril, da so se madžarski voditelji v času dualizma zmotili, ko so mislili, da bodo manjšine prisvojile je po Trianonski mirovni pogodbi tretjina Madžarov prišla v manjšinski položaj. V naši skupni regiji pa danes vsem nam preti globalna vladavina, ki želi vsem odvzeti naravno identiteto. Zato je pomemben madžarski temeljni zakon (ustava) iz leta 2011, ki označuje narodnosti kot državotvorne dejavnike, je izpostavil predsednik Parlamenta.

Posvet je s svojim nagovorom odprl državni sekretar, pristojni tudi za narodnostne zadeve, Miklós Soltész. Poudaril je, da gleda vlada na narodnosti kot na vir moči, ne pa nasprotnike, na kar kaže tudi 40-odstotna rast njihovega števila v desetih letih, ali to, da je med letoma 2010 in 2018 število narodnostnih šolskih zavodov naraslo z 12 na 82. Narodnosti z Madžari povezuje skupna rodna gruda, in se jim ni potrebno bati, kajti Madžarska ne skrbi le za zamejske Madžare, temveč tudi za narodnosti na lastnem ozemlju. Jubilejna znanstvena konferenca se je odvijala v treh sekcijah, vsem je predsedoval predsednik gostiteljskega odbora János Fuzik, sicer zagovornik slovaške narodnosti. Prvi predavatelj, strokovnjak za t. i. »reformno obdobje« Tamás Melkovics, je poudaril, da je bilo narodnostno vprašanje zmeraj ključno. Nekateri so menili, da je malomarnost prednikov, da niso asimilirali manjšin. Drugi so poudarjali, da bodo liberalizem, nacionalizem in osvoboditev tlačanov spontano spojili narodnosti z Madžari. V tem obdobju se je rodila zamisel o madžarskem narodu kot »edini politični naciji«, vsakdo je računal na samodejno rešitev narodno narodnostnega vprašanja, kar se pa je izkazalo za zmotno. Kot drugi je na govorniški oder stopil akademski doktor Róbert Hermann, ki je predstavil svoja dognanja o prvem madžarskem narodnostnem zakonu, sprejetem 28. julija 1849. Evropskih vzorov v tistem času ni bilo, porajala pa so se vprašanja, ali iz priznanja neke narodnosti ne sledijo zahteve po ozemlju. Pogajanja so napredovala počasi, največ pripomb in pomislekov so imeli Hrvati, Srbi in Romuni. Končno so le sprejeli zakon, ki pa je dopuščal v glavnem le delno uporabo narodnostnih jezikov v uradih, šolah in cerkvah.

Nekdanji vodja Inštituta za manjšinska vprašanja, akademik László Szarka, je spregovoril o nastanku narodnostnega zakona leta 1868. Izpostavil je, da je po »Nagodbi« prišlo še bolj v ospredje načelo »nedeljene politične nacije«. Na državnem zboru leta 1861 so avtonomistične težnje Slovakov, Srbov in Romunov pomenile nerešljive dileme. Minister za prosveto József Eötvös je predlagal samoupravljanje skupnosti po vzoru Švice, minister Ferenc Deák pa je kljub temu ohranil ne deljenost države z določenimi jezikovnimi, šolskimi in kulturnimi pravicami manjšin. Narodnosti pa so želele več, je pokazalo sledečih petdeset let.

Po krajšem odmoru je sodelavec Madžarske akademije znanosti, zgodovinar András Cieger, predstavil svoje ugotovitve o uresničevanju narodnostnega zakona iz leta 1868 v praksi. Ogrska država je podpirala razna društva kot sredstva kulturnega in gospodarskega samoupravljanja, z ohranjanjem madžarskega naroda kot »prvega med enakimi«. Srbski kulturniki so zahtevali podporo za Srbsko narodno gledališče, zaradi česar se je razplamtela polemika o enako/več/manjvrednosti posameznih narodov. Razprave so se razvile tudi o tem, ali lahko država podpira madžarske ustanove, če ne pomaga manjšinskim.

Zgodovinski del konference se je zaključil s predavanjem mladega zgodovinarja Kálmána Árpáda Kovácsa, ki se je osredotočil na vprašanje šolstva in cerkve na dualističnem Ogrskem. S pomočjo diagramov je prikazal, kako sta se v letih dvojne monarhije razvijali na primer pismenost in šolanost v krogu narodnostnih skupnosti. Obenem je naštel pravice manjšin do izbire jezika v lokalni upravi, cerkvenih obredih, umetnosti, znanosti, gospodarstvu in pri društvi. Narodnosti so se lahko odločale tudi o šolninah, učiteljskih službah, učnih načrtih ali učbenikih. Zadnja tri predavanja so se osredotočila na prvi narodnostni zakon po spremembi sistema, in sicer iz leta 1993.

Vodja nekdanje »Manjšinske okrogle mize«, bolgarski sociolog Toso Doncsev, se je spominjal na sestajanje omenjene instance pred četrto stoletje. Majhne narodnostne skupnosti so zahtevale krovni zakon, s čimer sta soglašali tudi notranja in zunanja politika. Predavatelj je orisal razvoj delovanja okrogle mize, ki je pripravila in izvedla sprejetje zakona o narodnostih, podprtega tudi s strani takratne opozicije.

Spominjanje je nadaljeval nekdanji predsednik Srbske državne samouprave Pero Lastić, ki pa je največ poudarka dal neuresničeni željam. Odprto vprašanje po njegovem ostaja pod- ali prirejenost lokalnih, regionalnih in državnih

samouprav; parlamentarno zastopstvo, ki (demografsko) omogoča polnopravnega poslanca le dvema narodnostima; pomanjkanje sankcij za kršitev narodnostnih pravic ter nekaj osebnih vprašanj, kot so registracija, izključitev tujih državljanov, vpliv ljudskega štetja in uvedba jezikovnega kriterija.

Mednarodno pravno ozadje narodnostnega zakona je osvetlila namestnica varuha človekovih pravic za narodnostne pravice Erzsébet Sándor Szalay in poudarila, da je leta 1993 na Madžarskem nastal vzoren sistem za zaščito manjšinskih pravic. V tistih časih je v Evropi prevladovalo vzdušje, naklonjeno manjšinam, nastali dogovori pa so le delno zagotavljali zaščito. Naloga šolskih, samoupravnih in medijskih ustanov ostaja pripraviti mlade generacije za življenje v inkluzivni družbi, je zaključila strokovnjakinja za pravno področje.

Konferenca v madžarskem Parlamentu se je končala z zaključnimi mislimi pobudnika posveta, zagovornika srbske narodnosti Ljubomira Alexova. Poudaril je, da je konferenco sklical z namenom predstavitve naprednih misli v preteklem stoletju in pol. Tendence se nadaljujejo, priča smo izboljševanju položaja, je zaključil zagovornik, ki je želel posvet prirediti še v mandatu, ko so v madžarski Parlament prvič stopili zastopniki posameznih narodnosti. »Narod, ki želi biti nadrejen drugim narodom, postane krvnik ali klovn,« je za konec madžarskega pesnika Sándorja Weöresa citiral predsednik János Fuzik.

- **Prpovejsti za odrasle. M. Sukič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 29. marca 2018 - Leto XXVIII, št. 13, str. 3**

Letos je že drugič zvala Pokrajinska in študijska knjižnica iz Murske Sobotne na poslušanje prpovejsti tiste odrasle, steri tak mislijo, ka so pravljice (mesék) nej samo za mlajše. Najprva so bili na generalnom konzulatu, 19. marcuiša je pa bila soorganizator Slovenska zveza. Navzauče v Slovenskom domi sta pozdravila predsednik ZSM Jože Hirnök pa direktorica soboške knjižnice Klaudiva Šek Škafar. Na gosli je špilala Maja Cigan, stera je trno razveselila poslušalce s svojim lejpm igranjem.

Pripovejdati je začnila Metka Sraka iz Murske Sobotne, za te večer si je vöodebrala dve porabski prpovejsti, prva je gučala o tom, kak je sodak znauro Cigana, druga pa o tom, kak se je Cigan ženo. »Tü počiva verti hvaležen kokautek,« je končala svojo dugšo prpovejst Ana Sušec, stera je pripovejtdala o tom, kak je mali kokautek, steroga je njegov vert sto zarezati, napravo iz verta krala.

Naš kolega Karči Holec je pripovejdo štorijo iz svoje knjige Andovske prpovejsti z naslovom Biciklin. Zvedli smo, kak je Franci küpo stari nemški biciklin, dapa voziti se je nej znau z njim, zatok se je najšo v mlaki.

Vesna Radovanovič je povedala lejpo pravljico Ferija Lainščka iz knjig Mislice, stera so vöprišle leta 2001 v knjižni zbirki »Med Muro in Rabo«. Žalostno-srečna zgodba Gustija pa Zalike je pá očarala poslušalce. Prpovedovanje je končo Branko Pintarič, prešto je prejkmursko pravljico o strici vuki, tetici lisici pa botri zavci z naslovom Kak so šli v lejs trejbit.

Pravljjični večer se je organiziro v okviru projekta Obujamo dediščino.

- **Občni zbor Drüštva in Forum zagovornice v Somboteli. -dm-. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 29. marca 2018 - Leto XXVIII, št. 13, str. 4-5**

Slovensko kulturno drüštvo Avgust Pavel v Somboteli má šegau vsikšo leto v drügoj polovici marcuiša držati občni zbor, svoj velki djilejš. Letos 17. marca se je v kancelaji v središči Železne županije zbralo više tresti članov drüštva, ka aj bi spoznali, ka vse je drüštvo delalo v preminaučom leti pa kakše plane majo voditeli za leto 2018.

Predsednica slovenskoga kulturnoga drüštva Ibolya Dončec Merkli je oprvin gučala o vertivanji v leti 2017, ka so navzauči člani enoglasno sprejeli. S pomočjauv projecirani fotografij jim je predsednica Sombotelske slovenske samouprave Marija Kozar nutpokazala, kakše programe sta drüštvo ino samouprava vküper organizirala vpreminaučom leti. Leto se je začnilo s konferenco o Avgusti Pavli, aprila je bila že tradicionalna tura na cvejtno nedelo. Na paut so se podali v Monošter na Porabski dan (junij), na Gorenji Senik na 30. oblejtnico smrti Janoša Kühara (september) ino artikularna mejsta Slovincov Nemescsó pa Surd (oktober). Z busom so se na prauško odpelali v »srce Slovenije« (Šmartno pri Litiji - junij), bili pa so glavni organizatori sombotelskoga Narodnostnoga dneva (pozvali so porabske penzioniste - september).

Pevska skupina Sombotelske spominčice je gorstaučila na več mejstaj (Monošter, Verica, Sakalovci, Gorenji Senik ino Markovci), leto se je končalo s čakanjem slovenskoga Miklauša. Po tistom, ka so prejkglednili preminaučo leto, so leko sombotelski Slovenci vidli kratek film, šteri šteri je nutpokazo slovenske varaše vnoči, s posvejtami. Tak so se leko spominali na vse prauške, na šteraj so do tega mau gorpoiskali že vse vekše krajine matičnoga rosaga.

Člani drüštva so enoglasno sprejeli plane za proračun (költségvetés) za leto 2018, čüli pa so tau tö, kakše programe organizerata drüštvo pa samouprava v etom leti. Letos je Pavlova tura na cvejtno nedelo bila že na slejdnjo nedelo v marcuiši, aprila do v Škanzeni igrali Špajnsni - flajnsni muzikanti. Ob25. oblejtnici madžarskoga Zakona o narodnostaj lovenci gorpoiškejo nemške vesnice v Železnoj županiji (maj), odpelajo pa se v Varaš na Srečanje Porabski Slovincov ranč tak (junij). Na prauško dejo v »središče sveta«, vesnico Osek pri Novoj Gorici (junij), v Škanzeni do pa vküper mlatili z Andovčari (avgust). Po Narodnostnom dnevi (september) avtori nutpokazejo svojo knigo o madžarski beguncaj v Sloveniji leta 1956 (oktober).

Najvekši svetek držijo oktobra, 20. oblejtnico slovenske samouprave (1998-) ino slovenskoga kulturnoga drüštva (1999-), za šteroga vödaojo prospekt pa dajo napraviti eden film tö. Leto se konča decembra, gda slovenski Miklauš pá gorpoiške sombotelske mlajše. Sombotelske spominčice večkrat gorstaupijo, med drüggimi v Razkrižji pa Mozirji v Sloveniji ino doma v Somboteli pa na Gorenjom Seniki. Člani drüštva so plane voditelov sprejeli. Predsednica Ibolya Dončec je eške vsikšoga pozvala, aj pride med 9. in 11. aprilom v sombotelski kino, v šterom do nutpokazali tri slovenske filme, tau baudejo Slovenski filmski dnevi.

Dale v programi je slovenska zagovornica v madžarskom Parlamentu Erika Köleš Kiss držala forum, na šterom je nutpokazala svojo delo v preminaučom mandatu pa prosila Sombotelčare, aj se dajo v ském vekšoj numeri registrirati kak Slovenci na letošnji parlamentarni volitvaj (választások), pa aj dejo svoj glas dati tö. (Registracija se je zaključila 23. marcuiša. op. urednika). Kak je povödala, dale de se tö trütdila za Slovence zvün Porabja, probala de poiskati tiste po drügi vesnicaj pa varašaj ranč tak. Najbole glavno je prej, ka vküper držimo ino cejnimo pa poštüjemo delo pa trüd eden drüggoga, pa ka skrb

mamo na svojo kulturo ino gezik. Moremo pozvati mlade na svoje programe, ka aj bi nej sploj vkraj od svoji korenjé prišli, je povödala zagovornica. Aj čütijo, čütimo, ka smo leko gizdavi na tau, ka smo Slovenci. Erika Köleš Kiss je kujdala, ka nas je malo, eden človek more včasí pet funkcij nositi. V preminauči štiri ejtaj so na Vogrskom prej začnili bole skrb meti na narodnosti, rosag je grato njini prvi partner, v prvom redej Ministrstvo za človeške vire (EMMI). V parlamentarnom Odbori narodnosti na Madžarskem (Magyarországi nemzetiségek bizottsága) so nutri vsi zagovorniki (szószólók), štéri so dosta kaj dosegñili. Narodnosti majo leko na priliko vrtce, osnavne pa srejdnje šaule, univerzitetne katedre tak tö, če tá odi samo malo mlajšov ali dijakov.

Zagovornica je eške gnauk pozvala k registraciji, vejpa se je do srejde marciúša za Slovence registrerale komaj sedemstau lüdi, od té pa samo malo več kak dvejstau za parlamentarne volitve. Brezi volivcov bau delo zagovornice žmetno, vejpa leko pitajo: »Kelko vas sploj geste?« Erika Köleš Kiss pravi, ka v Sloveniji gučijo ništerni že o konci Porabski Slovincov. Una pa misli, ka tačas, ka vküper odimo, ka se slovenski pogučavamo, nas eške itak geste. Tak je prej na pamet vzela, ka se matična domovina malo menje briga za nas kak za Slovence po drügi sausednji rosagaj. Naša veuka šansa je prej turizem, depa moremo dosegñiti tau tö, ka mladi ostanejo v Porabji - ne smejmo pozabiti na poštijje, infrastrukturo. Napraviti bi mogli svojo narodnostno mikroregijo s svojim gospodarskim programom, je zaključila zagovornica.

Predsednica slovenske samouprave Marija Kozar se je eške zavalila Eriki Köleš Kiss, ka je dala dobre tanače za pridobitev državne podpore (feladatalapú támogatás). Srečanje sombotelski Slovincov se je končalo s spejvanjom porabski ljudski pesmi.

- **Prišla je novica v vas. Ernest Ružič. Porabje, časopis Slovincov na Madžarskem, Monošter, 29. marca 2018 - Leto XXVIII, št. 13, str. 5**

Sándor Vályi: Iz dežele daljne.

Dr. Bojan Zadravec ter Pokrajinska in študijska knjižnica v Murski Soboti sta povabila na predstavitev pesniške zbirke Sándorja Vályija Iz dežele daljne, napisane v madžarščini in v prevodu dr. Jožefa Smeja v slovenski jezik. Pesmi je zbral in uredil Franc Kuzmič, ki je ob prevajalcu tudi avtor spremne besede. Založnik knjige je Bojan Zadravec, ki je za naslovnico izbral sliko Endreja Gönterja Ravnica. Kar nekaj kulturnih dogodkov je bilo doslej v Pokrajinski in študijski knjižnici dobro obiskanih, zelo verjetno pa nobeden doslej ne bolje. Vzrok za to je, med ostalim, verjetno v tem, da je bil Žid (po sedANJI uradni terminologiji v Sloveniji Jud), zato tudi udeležba judovske skupnosti iz Ljubljane na predstavitvi zbirke ter avtorjevega dela in življenja. Na dogodek je prišla tudi Vályjeva vnukinja Kathy Vályi, ki živi v Združenih državah Amerike.

Dr. Sándor (Aleksander) Weiner (1883 – 1944) je bil rojen v Sombotelu. Priimek si je spremenil pozneje. Študij prava je končal v Budimpešti in kot pripravnik prišel v Mursko Sobotu, kjer je postal odvetnik. Pripravnik pri njem je bil Štefan Kovač Marko, narodni heroj, katerega sin prav tako Štefan Kovač, ki živi v Nedelici, je bil med udeleženci dogodka.

Kako je nastala pesniška zbirka Iz dežele daljne, opisuje Franc Kuzmič. »Med pregledovanjem soboškega tednika Muraszombat és vidéke (izhajal 1884-1919) pred prvo svetovno vojno so me še posebej pritegnile pesmi v madžarščini, pod katerimi je bil podpisan nekdanji soboški advokat dr. Sándor Vályi. Postal sem pozornejši in hitro ugotovil, da je teh pesmi kar precej, pravzaprav kar za majhno zbirko. Že na prvi vtis so se mi pesmi zdele vabljive in nekako drugačne, branje treh pesmi v poskusnem prevodu Jožefa Pappa pa je dalo še jasnejšo in zanimivejšo noto. Porodila se mi je ideja, da bi vse objavljene pesmi prevedli in tudi izdali, saj v Prekmurju v tem obdobju niti nimamo književnikov. Vály pa je, čeprav rojen na Madžarskem in tam tudi šolan, zelo mlad prišel v Prekmurje, se tu kaj hitro tudi udomil in ostal vse življenje.«

Francu Kuzmiču je uspelo pridobiti dobrega prevajalca iz madžarščine in tudi pesnika Jožefa Smeja, ki je sprejel izziv, ker so mu bile pesmi všeč. Zelo hitro se je lotil prevajanja. Kmalu sta se projektu pridružila Klavdija Sedar in Bojan Zadravec, ki je navezal stike z Vályjevimi sorodniki v Ameriki. Sándor – Aleksander Vályi je pisal ljubezenske, domoljubne in nabožne pesmi. Prevajalec Jožef Smej tudi na kratko opiše, kako je razumel in dojel vsebino pesmi, kjer izpostavi pesnikovo narodnostno in versko pripadnost ter povezanost z okoljem, v katerem je živel. V zbirki je štiriintrideset pesmi, med katerimi je tudi izposojena « za naslov zapisa: Prišla je novica v vas. In še nekaj značilnih naslovov: Iz dežele daljne, Moje pesmi, V slovo, Pravljica, pravljica, Vstali bomo, Silvestrska pesem, Pisanec, Prepevam o nekem dekletu, Amorja so umorili, Kaj bo z nami? Pesmi Sándorja Vályija je na predstavitvi zbirke interpretirala dramska igralka Polona Vetrih, ki je zelo pohvalila prevod kar je očitno iz tega, kako tekoč, brez zatikanja je verz. Spomine na svojega dedka je opisala vnukinja Katyi, ki se je najprej zahvalila Bojanu Zdravcu, ker je rešil stoletne pesmi iz knjižničnih arhivov ali ker je našel dvojezičnega pesnika, da jih je prevedel.

- **Kratko poročilo o delu Slovenske zveze v letu 2017. Jože Hirnök, predsednik ZSM. Porabje, časopis Slovincov na Madžarskem, Monošter, 29. marca 2018 - Leto XXVIII, št. 13, str. 10**

Zveza Slovincov na Madžarskem bo imela 7. Aprila redni letni občni zbor, zato objavljamo kratko poročilo, ki ga je predsedstvo Zveze sprejelo na seji 13. marca. Uredništvo.

Zveza Slovincov na Madžarskem je tudi v letu 2017 nadaljevala vrsto aktivnosti v skrbi za naš narodnostni obstoj. Koordinirali smo delovanje kulturnih skupin in organizirali različne programe za porabske malčke, osnovnošolce, dijake in odrasle. Prav tako smo sodelovali z drugo krovno organizacijo, Državno slovensko samoupravo, s slovenskimi društvi v Porabju, Sombotelu in v Budimpešti.

Kot sem omenil, je naša najpomembnejša naloga ohranjanje slovenskega jezika, slovenske kulture in razvoj gospodarstva. Ohranjanje naše bogate kulturne dediščine pa je naša druga pomembna naloga.

Največ so za ohranitev slovenske identitete v Porabju prispevale porabske kulturne skupine, kar je zasluga približno 120 članov v devetih kulturnih skupinah in njihovih mentorjev. Gre za ljubiteljsko kulturno dejavnost in skupine, ki ob ohranjanju ljudske kulture ter ustvarjanju kulturnih vrednot prispevajo tudi h krepitvi jezikovne identitete in narodne zavesti Slovincov na Madžarskem. Kulturne skupine so v lanskem letu opravile približno 80 nastopov na Madžarskem in v Sloveniji.

Delamo za Slovence na vseh področjih po svojih najboljših močeh. Za to sem hvaležen svojim sodelavcem. Veliko lahko

storimo že s tem, če se uspešno prijavljamo na slovenske in madžarske razpise. In ne samo to, pri prijavljanju na razpise pomagamo tudi drugim porabskim društvom. Spoštovani, dovolite mi, da vam naštejemo večje dogodke, prireditve in uspehe, ki smo jih dosegli od zadnjega občnega zбора.

V razstavnem prostoru smo pripravili otvoritev ene fotorazstave in štirih slikarskih razstav umetnikov iz Madžarske in Slovenije. Avgusta smo pripravili že 16. Mednarodno likovno kolonijo v soorganizaciji Galerije-Muzeja Lendava ter Občine Monošter.

V okviru projekta »Obujamo dediščino« smo skupaj s Pokrajinsko in študijsko knjižnico Murska Sobota večkrat organizirali pravljčni večer za odrasle v različnih porabskih krajih.

12. februarja smo organizirali proslavo ob slovenskem kulturnem prazniku, kjer smo predstavili tudi zgoščenko Edna ftica prileteja z ljudskimi pesmimi iz Porabja iz arhiva Glasbenonarodopisnega inštituta Slovenije.

Pripravili smo predstavitev knjige Branka Šömna in potopisno predavanje Srečka Kalamarja.

Dvakrat smo organizirali trimesečni tečaj slovenščine, enkrat za začetnike, drugič za nadaljevalce.

Organizirali smo več zborovskih koncertov in gostili različne zборе iz Slovenije.

Pripravili smo recital Med Müjrof pa Rabof pesnika Tineta Mlinariča v sodelovanju z Moirissimo quartetom ter uglasbeno poezijo Ferija Lainščka, ki sta jo predstavila pesnik in mlada glasbenica Ditka.

Za otroke iz porabskih vrtcev smo izvedli štiri delavnice »S kravo Cifro na kmetijo« na Vzorčni kmetiji in v Hiši jabolk na Gornjem Seniku. Na koncu teh delavnic so otroci s slovenskima vzgojiteljicama pripravili razstavo v Slovenskem domu.

Delavnice »S kravo Cifro na kmetijo« so se izkazale kot zelo uspešne, ker so se otroci skozi igro, druženje in pomoč na kmetiji naučili tudi novih slovenskih besed.

10. junija smo pripravili mednarodni festival plesa Lipafest, ki smo ga tokrat združili z 22. Srečanjem Porabskih Slovencev, »Porabski dan«.

2. septembra smo v Sakalovcih praznovali 20-letnico delovanja FS Sakalovci. v decembru smo organizirali Porabski božični bazar in obisk Miklavža, ki je obdaril porabske otroke.

V našem vsakdanjem življenju so pomembne tudi šege in običaji, ki tudi vplivajo na krepitev naše identitete. Tako sta na fašenski torek Fašenek in Lenka spet hodila po Porabju in plesala za »kusto repo in za dugi len«. Jeseni pa smo skupaj s Porabskim kulturnim in turističnim društvom Andovci organizirali že peto Vrajžo nauč (pot), ki je v zadnjih nekaj letih postala ena izmed najbolj obiskanih prireditev v Porabju.

Spoštovani, to je le bežen pregled našega bogatega in pestrega delovanja, vsega niti nisem naštel. Na to smo lahko ponosni in veseli.

Vesel sem tudi tega, da našo vsestransko delo cenijo tako na Madžarskem kot v naši matični domovini Sloveniji. Maja nas je obiskal László Kövér, predsednik madžarskega parlamenta, avgusta pa prvič tudi novi slovenski veleposlanik RS v Budimpešti, dr. Robert Kokalj. Naša organizacija, Zveza Slovencev na Madžarskem, je lansko leto prav tako podelila odlikovanja oziroma štipendije za mlade, ki so najbolj aktivni na kulturnem področju. Upamo, da bo štipendija pomagala pri tem, da se mlada generacija bolj aktivno vključi v naše delo. Na Porabskem dnevu pa smo podelili tudi priznanja »Za Porabje«, ki so jih dobili Laci Bajzek, Iluš Dončec in Feri Gerič. Ob kulturnem dogajanju, ki ga je organizirala naša Zveza, so uspešno delale ostale slovenske institucije in društva. Razvojna agencija uspešno dela na gospodarskem področju. S svojimi aktivnostmi so pomagali tudi mladi Porabja ter društvo upokojencev, ki je prav tako zelo aktivno.

Pri našem delu je pomemben tudi političen dejavnik. Zveza Slovencev na Madžarskem je tudi v letu 2017 uspešno sodelovala s slovenskimi političnimi in kulturnimi institucijami, predvsem z Uradom za Slovence v zamejstvu in po svetu, z Javnim skladom za kulturne dejavnosti RS, z Olimpijskim komitejem Slovenije, z Občino Murska Sobota, z občinami na Goričkem in madžarsko narodnostno skupnostjo v Prekmurju. Na Madžarskem uspešno sodelujemo z Državno slovensko samoupravo in našo zagovornico v madžarskem Parlamentu. Pri našem delu smo lahko zmeraj računali na pomoč generalnega konzulata RS v Monoštru in veleposlaništva RS v Budimpešti.

Spoštovani, prepričan sem, da smo kljub posameznim oviram tudi v prejšnjem letu uresnili naše cilje in izvedli naše programe. Celo več, kot smo načrtovali. Moram pa priznati, da sem malo razočaran, da nimamo na naših prireditvah več obiskovalcev iz Porabja. Vse te programe in prireditve delamo za vse nas, ki se še čutimo Slovence in ki nam ni vseeno za obstoj slovenskega jezika v Porabju. Tako vas na tem mestu še enkrat vljudno vabim na vse naše prireditve. Vsem, ki ste pomagali pri našem delu tudi v lanskem letu, se iskreno zahvaljujem in vas prosim za nadaljnjo pomoč.

- **Rokodelska delavnica za ozaveščanje v Sakalovcih. L.R.H. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 29. marca 2018 - Leto XXVIII, št. 13, str. 12**

Udeleženci so se v okviru rokodelske delavnice spoznavali s tem, kako lahko pomagajo, da bi njihovo naselje bilo čistejše, da bi bilo v vasi čim manj odpadkov. Otroci so pripravljali igračke in slike iz odvečne embalaže, plastičnih kozarčkov in plastenk. Delavnica za ozaveščanje je bila izvedena s finančno podporo kmetijskega ministrstva.

- **Češčenje oltarskoga svetstva v Slovenski vesi. L.R.H. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 29. marca 2018 - Leto XXVIII, št. 13, str. 12**

21. marciuša so v Slovenski vesi meli celodnevno češčenje izpostavljenega oltarskoga svetstva (najsvetejšega). Oltarsko svetstvo so izpostavili pri sveti meši dopodneva, po tej so leko verniki cejl den čestili (molili) oltarsko svetstvo individualno. Zadvečerek po večernici so verniki prejeli blagoslov oltarskoga svetstva.

Dnevnik, Ljubljana

- **Puigdemonta v Nemčiji čaka nova dolga pravna bitka. Zoran Senkovič. Dnevnik, 26. marec 2018**

[https://www.dnevnik.si/1042816287/svet/nemsko-sodisce-odlocilo-da-puigdemont-ostaja-v-priporu-](https://www.dnevnik.si/1042816287/svet/nemsko-sodisce-odlocilo-da-puigdemont-ostaja-v-priporu)

Carlesa Puigdemonta, tokrat v Nemčiji, čaka še ena dolga sodna bitka, da ga ne bi izročili Španiji, kjer bi ga lahko obsodili tudi na 25 let ječe.

Katalonski bivši in za zdaj tudi nesojeni predsednik Carles Puigdemont je nedvomno trenutno ena najbolj nadzorovanih oseb v EU. Da je belgijsko sodišče pred meseci zavrnilo špansko zahtevo po njegovi izročitvi, ker bi mu v Madridu sodili zaradi »upornišva« (aktivnega političnega dela pri katalonski osamosvojitvi), Puigdemontu ni pomagalo. Za vrnitev s Finskega, kjer je imel predavanja, v Belgijo, je, da bi se izognil letališkim kontrolam in morda nevskečnostim, raje izbral veliko bolj naporno pot z avtomobilom. A so ga kljub temu aretirali, a ne na meji, ki je znotraj zahodne EU prepustna, ampak kar na počivališču ob nemški avtocesti.

Dolga sodna pot

Z aretacijo na temelju nove mednarodne tiralice španskega tožilstva se je začela dolga pot skozi nemške sodne instance. Danes so v mestecu Neumünster ob navzočnosti njegove odvetniške ekipe Puigdemonta zaslišali, a predvsem je šlo za ugotavljanje identitete in pojasnjevanje, zakaj je pridržan.

Po zaslišanju so pozno zvečer sporočili, da so Puigdemontu pripor podaljšali, verjetno do končne odločitve o izročitvi Španiji. Kdaj bo to, ni jasno, saj se kmalu začnejo velikonočni prazniki. Sklep o izpustitvi oziroma morebitni izročitvi Puigdemonta Španiji, kjer bi ga lahko obsodili tudi na 25 let ječe, bo sprejelo višje deželno sodišče v Schleswigu.

Nemški pravni strokovnjaki pravijo, da je malo verjetno, da bi ga izročili, saj to, kar mu Španci očitajo (nenasilni upor oblastem), v Nemčiji ni kaznivo, lahko pa se postopek z možnimi pritožbami zavleče. »Morda celo dva ali tri mesece,« ocenjujejo Puigdemontovi odvetniki.

Protesti in nove aretacije

Po aretacij so v Barceloni in nekaj drugih mestih izbruhnile demonstracije, na katerih so protestirali tudi proti oblastem v Madridu. V nasprotju s prejšnjimi protesti je tokrat prišlo do spopadov s policijo, nekaj deset ljudi in policistov je bilo ranjenih, okrog sto aretiranih. Predsednik parlamenta Roger Torrent je pozval Katalonce k nenasilnim protestom, a vprašanje je, koliko časa bodo vztrajali pri gandijevskem upiranju španskim oblastem. Zagovorniki osamosvojitve napovedujejo nove proteste, poslanci treh strank, ki imajo v katalonskem parlamentu večino, zahtevajo od Torrenta, da poišče pravno rešitev iz te zagate in nemudoma izpelje nove volitve za predsednika. Po možnosti bi znova izvolili kar Carlesa Puigdemonta.

Problem je, da mora po poslovniku izvoljeni predsednik stopiti pred parlamentarce. Ker pa je Puigdemont kot možni kandidat že prej pobegnil v Belgijo, dva naknadno predlagana pa so španske oblasti aretirale in ju čaka sojenje, imajo stranke težavo, koga predlagati in kdo bo ta položaj sprejel, ko pa ga lahko aretirajo, še preden bo prispel do posloplja parlamenta.

Španske oblasti imajo sicer za zapahi, kjer čakajo sojenje, trinajst katalonskih politikov, za še trinajstimi, ki so zbežali v tujino, pa so izdali evropske priporne naloge. Doslej iskanih politikov še v nobeni državi niso odločili izročiti Španiji, podobno odločitev kot Nemčijo v primeru Puigdemonta pa čaka vsaj še Švico in Škotsko, kamor so se tudi zatekli katalonski politiki, ki jih zdaj iščejo z mednarodno tiralico.

Obenem pa nobena vlada ni ostro zahtevala od oblastnikov v Madridu, naj poskušajo najti rešitev z dialogom. Vsi bolj ali manj poudarjajo, da gre za špansko notranjo zadevo, ki da jo Španija ureja v skladu s svojimi zakoni in ustavo.

Kučan: "Strah ni dober svetovalec!"

Slovenska politika z izjemo stranke Levica se je v zvezi z novimi aretacijami v Kataloniji in pridržanjem Puigdemonta v Nemčiji zavila v molk. Zato pa se je v izjavi za javnost oglasil bivši predsednik republike Milan Kučan, ki je med drugim zapisal: »Španski evropski zaporni nalogi, aretacije, grožnje z drastičnimi zapornimi kaznimi ter podaljševanja zaporov za uradne predstavnike Katalonije, vse to kaže, da se je Španija odrekla možnosti, da bi katalonsko krizo, ki je immanentno politična, reševala s političnimi sredstvi. Odločila se je za nasilje in represijo v upanju, da ji bo uspelo preprečiti politično izrekanje Kataloncev o svoji prihodnosti. Zaradi sporazuma o sodelovanju v kazenskih zadevah so zdaj članice EU postale instrument španskega preganjanja legitimnih političnih razmislekov in njihovih nosilcev... Nerazumljiv je zato molk EU. Strah pred morebitnimi podobnimi stremeljenji v različnih delih Evrope ne more biti razlog za zatiskanje oči, kaj šele za pristajanje na nedemokratsko oblastniško ravnanje. Strah pač ni dober svetovalec.«

- **Komentar o aretaciji Carlesa Puigdemonta: Vse, samo dialoga ne. Andrej Brstovšek. Dnevnik, 27. marec 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042816298/mnenja/komentarj/komentar-o-aretaciji-carlesa-puigdemonta-vse-samo-dialoga-ne>

Samo vprašanje časa je bilo, kdaj bo uradni Madrid potegnil naslednjo potezo, da bi za domače rešetke spravil bivšega voditelja Katalonije Carlesa Puigdemonta. Ta je po zatrtju osamosvojitvenem poskusu Katalonije oktobra lani prebegnil v Bruselj ter občasno potoval po univerzah stare celine, obdan z občudujočimi študenti, kot da je vsakokrat na diplomatski ali vsaj javnomnenjski misiji za samostojno Katalonijo. Ni bilo treba, da o njej preveč govori. Dovolj je bilo, da se nekje pojavi. Puigdemontova postava je postala pojem za prepovedano idejo. Slej ko prej ga je Madrid hotel spraviti na stran, skupaj s preostalo četico osamosvojiteljev.

Lani so pri španskem premierju Marianu Rajoyu že upali, da bo to šlo najprej po politični poti, ko so na podlagi ustavnih členov posegli v katalonsko samovlado in razpisali predčasne regionalne volitve. Toda Puigdemontova stranka je potem dobila največ glasov med vsemi, ki so naklonjene neodvisnosti, predvsem pa so te v katalonskem parlamentu obdržale tesno večino. Od tu naprej je za Madrid ostala le še sodna pot. Sistematično je blokiral imenovanje novega katalonskega voditelja iz vrst zagovornikov neodvisnosti, prejšnji teden pa je spet aktiviral evropski zaporni nalog za tiste voditelje samostojnosti, ki so se umaknili v tujino. To je bil očitno načrtovan in izračunan ukrep. Nemčije za aretacijo niso izbrali naključno, kajti sodno sodelovanje s to državo je dobro, ima pa še nekaj, česar v Belgiji ni: določilo v kazenskem zakoniku, po katerem bi Puigdemonta lahko preganjali za upor. Če ga Nemčija izroči, bi mu tako verjetno lahko sodili za vse najhujše očitane mu zločine in ga spravili za rešetke za dve, tri desetletja. Za zgled drugim. Po vsej Evropi.

Ta je s svojim molkom ob dogajanju postala soavtorica slike Španije kot države, ki ji pripisujejo politične zapornike. »Ne komentiramo sodnih postopkov,« je vse, kar je ob prijemu Puigdemonta izdaval tiskovni predstavnik evropske komisije. A če je ta še nekako odvisna tudi od Španije kot ene največjih članic, je zgovoren nadaljujoči se molk prestolnic. Ali tisto, kar

povedo. Predstavnik nemške vlade je včeraj podprl ustavni red v Španiji. Tako se potem zgodi, da s svojo izjavo izstopa vodja italijanske desničarske Lige Matteo Salvini, ko s popotnico padanske dediščine glasno reče, da bi morali spor med Madridom in Barcelono rešiti »z dialogom, ne z liscami«.

Te tretje poti v Madridu nočejo videti. Rajoyu, ki vodi manjšinsko vlado, resda za vrat dihajo prav tako osamosvajanju Katalonije nenaklonjeni socialisti, vendar imajo vsaj nekaj več posluha za morebitne ustavne spremembe, ki bi katalonsko avtonomijo lahko približale baskovski. Da vlada noče odpreti vrat dialogu in razumevanju, da nezadovoljstvo vsaj polovice prebivalcev Katalonije mora imeti svoje korenine in vzroke, ne kaže nujno samo na pomanjkanje političnega poguma in vizije, ampak na dojetje političnega nasprotnika kot sovražnika, s katerim je treba do konca politično (in sodno) opraviti. Škoda, ki se dela blagovni znamki države, je tu očitno nepomembna, večja pa zna biti dolgoročnejša za državo samo. V Kataloniji je znaten del javnega mnenja še vedno naklonjen dialogu in obstanku v državi. Aretacije donedavnih voditeljev in potencialna dolgotrajna spektakularna sojenja ter obsodbe na drakonske zaporne kazni pa lahko javno mnenje odločilno obrnejo v prid tistim za rešetkami in njihovi ideji. Če se zgodi to, pa ne bi več obstajal ključni element, ki je lanski katalonski poskus osamosvojitve spodnesel, namreč neenotnost prebivalcev samih.

- **Znova neuspešen poskus deportacije Ahmada Šamieha. STA. Dnevnik, 29. marec 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042816642/slovenija/znova-neuspesen-poskus-deportacije-ahmada-samieha>

Sirskega begunca Ahmada Šamieha naj bi danes zjutraj predali Hrvaški, a do deportacije ni prišlo. Kot so pojasnili na ministrstvu za notranje zadeve, se namreč ob predvideni uri ni zglasil na ministrstvu. A po besedah Šamiehovega zastopnika Mihe Blažiča ta o predvideni deportaciji ni bil obveščen, poleg tega pa bi bila v tem trenutku nezakonita.

Na notranjem ministrstvu so potrdili, da je bila danes zjutraj predvidena predaja Šamieha hrvaškim pristojnim organom, a se sirskega begunca ob določeni uri ni zglasil na ministrstvu.

Ob tem so pojasnili, da v primeru Šamieha ni nobenih pravnih zadržkov za njegovo predajo Hrvaški, saj so bili vsi njegovi predlogi za začasno zadržanje predaje zavrnjeni s strani pristojnih sodišč.

Drugačnega mnenja je Blažič, ki ga je sicer novica o predvideni deportaciji presenetila. Kot njegov zastopnik namreč prejema uradno pošto za Šamieha, a tovrstnega obvestila ni prejel. Poleg tega bi bila deportacija Šamieha v tem trenutku nezakonita, saj bi mu bila odvzeta možnost pravnega varstva.

Prvi poskus predaje je bil novembra lani

Notranje ministrstvo bi moralo namreč najprej izdati odločbo o preteku šestmesečnega roka za predajo, na katero bi se Šamiehi lahko pritožili. A tega po Blažičevih besedah na ministrstvu niso storili, čeprav to izhaja iz odločbe upravnega sodišča. Rok za izdajo je po njegovih besedah že potekel, zato je Šamieh nameraval vložiti pritožbo na molk organa.

Šamiehovi zastopniki so sicer prepričani, da je Slovenija februarja, ko se je iztekel šestmesečni rok za predajo, postala pristojna za obravnavo njegove prošnje za azil. Na notranjem ministrstvu so sprejeli odločitev, da imajo za deportacijo na voljo dodatnih šest mesecev, Šamiehu pa so sporočili, da njegove prošnje za azil ne bodo obravnavali.

Prvi poskus predaje je bil sicer novembra lani, ko se je za Šamieha zavzela civilna družba in tudi del politike, pri čemer so opozarjali, da gre za enega najboljših primerov integracije beguncev v slovensko družbo. Predajo so tako začasno preprečili.

- **SMC za zakon o manjšinah iz SFRJ, desnica pa stiska pesti. Uroš Škerl Kramberger. Dnevnik, 29. marec 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042816614/slovenija/smc-za-zakon-o-manjsinah-iz-sfrj-desnica-pa-stiska-pesti>

Zakon o kulturnih pravicah pripadnikov narodov nekdanje Jugoslavije naj bi prihodnji teden ponovno obravnavali v parlamentu. SMC, poslanci koalicije in Levice želijo tik pred volitvami urediti položaj dvesto tisoč državljanov. Včerajšnja javna razprava pa je nakazala, da bo desnica to priložnost izrabila za obuditev hujskaštva.

Zveza pripadnikov narodov nekdanje Jugoslavije je v sodelovanju s stranko SMC včeraj pripravila javno predstavitev mnenj o zakonu, s katerim nameravajo urediti pravice pripadnikov narodov nekdanje Jugoslavije v Sloveniji. Poslanec SMC Dragan Matić je povedal, da naj bi predlog zakona prihodnji teden uvrstili na razpravo odbora za kulturo. »Verjamem, da bomo z zakonom uspeli,« je dejal. Za sprejem zakona bo treba sklicati izredno sejo državnega zbora, kar pa je v razgretim predvolilnem času še negotovo. Včerajšnja razprava je pokazala, da kulturne pravice jugoslovanskih manjšin na desnem političnem spektru sprožajo celo reminiscenco nacionalizmov in konfliktov iz časa osamosvojitve.

Razprava o sožitju

Zakon naj bi pravno uredil udeleževanje kulturnih pravic Albancev, Bošnjakov, Črnogorcev, Hrvatov, Makedoncev in Srbov v Sloveniji. Podprl bi ohranjanje in razvoj njihove narodne identitete, gojenje kulture, ohranjanje kulturne dediščine, rabo maternega jezika... Političnih pravic, kot je raba maternega jezika v uradnih zadevah ali posebno zastopstvo v državnem zboru, jim ne bi podelil. Omogočil pa bi sodelovanje med narodnimi skupnostmi in državo v okviru posebnega sveta, ki bi mu predsedoval minister za kulturo. »Doslej nismo imeli možnosti, da bi o čem soodločali, to pa naj bi se z zakonom spremenilo,« je dejal predstavnik jugoslovanskih narodnih skupnosti, Makedonec Ilija Dimitrievski. »Ne moremo se sprijazniti s statusom prišlekov, saj smo produkt razpada nekdanje skupne države,« je dodal.

Zagovornica jugoslovanskih narodnih manjšin Vera Kržišnik Bukić z Inštituta za narodnostna vprašanja je poudarila, da so »pripadniki teh narodov za samostojno Slovenijo glasovali na plebiscitu«. Tedaj jim je Slovenija pripisala družbeno težo, kasneje pa jim jo je – tudi z izbrisom – odrekla. V Sloveniji živi več kot dvesto tisoč pripadnikov narodov nekdanje Jugoslavije, ki tvorijo okoli enajst odstotkov prebivalstva, kar je po mnenju Kržišnik-Bukićeve zadostna podlaga za sprejem zakona.

Nasprotno meni profesor Miran Komac z Inštituta za narodnostna vprašanja. Po njegovem bi bilo treba jugoslovanske manjšine opredeliti kot »nove narodne manjšine«, saj je večina pripadnikov že potomcev nekdanjih priseljencev. Nasprotuje tudi zakonskemu predlogu, da bi ustanovili posebno službo v okviru ministrstva za kulturo, ki naj bi skrbela zgolj za jugoslovanske manjšine. Tudi za pouk maternega jezika se mu zdi dovolj okrepani že obstoječe programe na ministrstvu za izobraževanje. »Zakona za to ne potrebujete, to bi lahko vladajoča SMC uredila že na začetku mandata,« je dejal Komac.

Ljudmila Novak obudila duha balkanskih vojn

Poslanec Matić je Komacu odgovoril, da so zakoni trajnejši od vlad, zato jih je treba sprejeti, sicer se lahko vsakokratna oblast odloči, da bo pravice bodisi uveljavljala bodisi odvzemala. Poudaril je, da je urejanje položaja narodnih skupnosti nekdanje Jugoslavije v javnem interesu, zato bo tudi ministrstvo za kulturo prejelo več denarja v ta namen. Zakon bo zagotovil le pravno podlago za financiranje. Poudaril pa je, da zakon ne prinaša bistveno novih ukrepov, temveč bo zgolj pravno opredelil financiranje kulturnih društev, ki poteka že zdaj.

Poslanec Levice Matej Tašner Vatovec je pojasnil, da je njegova stranka lani poskušala doseči vpis jugoslovanskih manjšin v ustavo. Ker to ni uspelo, saj poslanci nobene druge stranke niso prispevali podpisov za spremembo ustave (niti Dragan Matić), pa se zavzema vsaj za sprejem zakona. Podpori se je pridružil poslanec DeSUS Uroš Prikl (poslanci DeSUS sicer niso vsi enakega mnenja), že prej pa so zakon podprli poslanci Socialnih demokratov.

Poslanci NSi in SDS se uradno niso hoteli pridružiti razpravi, znano pa je, da bosta stranki zakonu nasprotovali. Nekdanja predsednica NSi Ljudmila Novak je iz publike celo dejala, da z glasovanjem za samostojno Slovenijo ni glasovala za to, »da bo zdaj Slovenija Jugoslavija v malem«, da ni za »dezintegracijo« ter da bi sprejem zakona lahko ponovno obudil »mednacionalne napetosti«.

Večer, Maribor

- **Katalonija postaja evropski problem. Bojan Brezigar. Večer, 25.3.2018**

<https://www.vecer.com/katalonija-postaja-evropski-problem-6434002>

Današnja aretacija prvega zagovornika katalonske neodvisnosti Carlesa Puigdemonta v Nemčiji bo sprožila val vprašanj o Evropski uniji.

Nekaj je zdaj, po današnji aretaciji nesojenega katalonskega predsednika vlade Carlesa Puigdemonta v Nemčiji, popolnoma jasno: vprašanja Katalonije ne morejo države članice Evropske unije in niti sama EU obravnavati več kot notranjega vprašanja Španije. Špansko sodstvo je zadevo pripeljalo tako daleč, da se s tem vprašanjem že nekaj dni ubada več evropskih držav: Belgija, Finska, Nemčija in Velika Britanija, pa tudi Švica, čeprav ni članica Evropske unije.

Obsodbe aretacij

Obtožnica, ki jo je v petek sestavil madridski sodnik Pablo Llarena, bremeni 13 najpomembnejših katalonskih voditeljev v času lanskega referendum in upora z nasiljem, za kar je po španski zakonodaji zagroženih 25 let zapor. Obtoženi so Puigdemont, podpredsednik vlade Oriol Junqueras, predsednica parlamenta Carme Forcadell, sedem ministrov Puigdemontove vlade ter voditelja osrednjih organizacij civilne družbe Jordi Sanchez in Jordi Cuixart, poleg njih pa še generalna sekretarka stranke katalonske republikanske levice Marta Rovira. Junqueras, notranji minister Joaquim Forn ter Sanchez in Cuixart so v priporu že skoraj pet mesecev, v petek je sodnik Llarena odredil pripor še za pet ministrov ter izdal pripori nalog za Puigdemonta, ki je bil takrat na Finskem, pa tudi za ministra Antonia Comina, ki je v Belgiji, za ministrico Claro Ponsati, ki na Škotskem predava ekonomijo na univerzi St. Andrews, in za Marto Rovira, ki se v petek ni javila sodniku, ampak se je zatekla v izgnanstvo v Švico.

V petek so aretirali tudi bivšega ministra Jordija Turulla, ki je bil kandidat za predsednika katalonske vlade in bi ga morali naslednjega dne, v soboto, v drugem glasovanju izvoliti za prvega moža Katalonije.

Val aretacij je izzval proteste po vsej Kataloniji, privedel pa je tudi do nekaterih pomembnih političnih novosti. Pri obsodbi aretacij se je namreč trem osamosvojiteljskim oziroma independentističnim strankam pridružila stranka En Comu Podem, katalonska varianta stranke Podemos; županja Barcelone Ada Colau, ki pripada tej stranki, je aretacije obsodila, v parlamentu pa so na sobotni seji vse štiri stranke nastopile zelo enotno. Druga novost prihaja iz socialističnega tabora; na predvečer aretacij je namreč zgodovinski oče španskih socialistov in prvi socialistični predsednik španske vlade Felipe Gonzalez opozoril sodnika, naj ne izda naloga za aretacijo Turulla, dan po aretaciji pa je voditelj katalonskih socialistov Miquel Iceta v parlamentu med drugim poudaril, da je mogoče probleme reševati samo politično in da je zdaj španska demokracija pred največjim političnim izzivom vse od leta 1981, to je od časa poskusa državnega udara. Predsednik španske vlade Mariano Rajoy pa ima težave v Madridu, kjer mu baskovska nacionalna stranka PNV ne zagotavlja glasov za odobritev državnega proračuna, dokler se v Kataloniji stanje ne normalizira. Zato je Španija še vedno brez letošnjega proračuna.

Mednarodni pingpong

Pravi potres pa je sodnik Llarena povzročil z mednarodno tiralico. Puigdemont je bil na Finskem, kjer so ga v Helsinkih sprejeli tudi v parlamentu; finske oblasti so se mojstrsko izvile. Od Španije so zahtevale, naj mednarodno tiralico pošlje v angleščini in ne samo v španščini, v tem času pa je Puigdemont zapustil državo. Danes pa so ga aretirali v Nemčiji, kamor se je z avtom pripeljal iz Danske. Odpeljali so ga v zapor v Neumunstru in obvestili Španijo o aretaciji. Z zadevo se bosta zdaj ukvarjala nemško sodstvo in nemška vlada, kjer zaseda mesto notranjega ministra Horst Seehofer, predstavnik bavarske CSU, stranke, ki je izrazila simpatijo do samostojnosti Katalonije. Nemčija je v veliki zadregi tudi zaradi zgodovinskega precedensa iz leta 1940, ko je Hitler izročil predsednika neodvisne Katalonije Lluisa Companysa, ki je bil v izgnanstvu v Franciji, diktatorju Francu, ta pa ga je dal ustreliti. Nemčija lahko izročitev zavrne, če oceni, da gre za politične obtožbe ali da bi bilo sojenje nepošteno.

EU se je v primeru Katalonije dokončno postavila na stran enotnosti Španije

Novica o aretaciji Puigdemonta je v nekaj minutah obšla Katalonijo. Več deset tisoč ljudi se je danes zbralo pred sedežem Evropske komisije v Barceloni, množica se je nato v sprevedu podala do nemškega konzulata. Demonstracije so bile tudi v drugih katalonskih mestih, predvsem pred uradi španske vlade, kjer so demonstranti obmetavali policijo z jajci.

- **Kučan o prijetju Puigdemonta: "Nerazumljiv je molk EU". B.P. Večer, 26.3.2018**

<https://www.vecer.com/kucan-o-prijetju-puigdemonta-nerazumljiv-je-molk-eu-6434487>

.Potem ko je nemška policija na meji z Dansko prijela bivšega katalonskega voditelja Carlesa Puigdemonta, ki se je s Finske vračal v Belgijo, se je odzval tudi nekdanji slovenski predsednik Milan Kučan: "Španski evropski zaporni nalogi, aretacije,

grožnje z drastičnimi zapornimi kaznimi ter podaljševanja zaporov za uradne predstavnike Katalonije, vse to kaže, da se je Španija odrekla možnosti, da bi katalonsko krizo, ki je imanentno politična, reševala s političnimi sredstvi. Odločila se je za nasilje in represijo v upanju, da bo uspela preprečiti politično izrekanje Kataloncev o svoji prihodnosti. Njen poskus prenesti zahtevno politično vprašanje na polje kazenske politike, pa žal nujno vodi v grobe kršitve političnih svoboščin ter posege v dostojanstvo Kataloncev, ki so tudi državljani EU."

Ob tem pa je Kučan dodal: "Zaradi sporazuma o sodelovanju v kazenskih zadevah so zdaj članice EU postale instrument španskega preganjanja legitimnih političnih razmislekov in njihovih nosilcev. Kriza v Kataloniji z aretacijo nekdanjega predsednika katalonske vlade Poigdemonta tako dobiva še dodatne zaskrbljujoče razsežnosti. Nerazumljiv je zato molk EU. Strah pred morebitnimi podobnimi stremljenji v različnih delih Evrope ne more biti razlog za zatiskanje oči, kaj šele za pristajanje na nedemokratsko oblastniško ravnanje. Strah pač ni dober svetovalec. EU potrebuje ugled in vero Evropejcev, da ne bo odstopala od svojih demokratičnih temeljev in vrednot. Prav zato je čas za apel EU španski vladi, naj problem Katalonije rešuje z dialogom in demokratičnimi političnimi sredstvi. Navsezadnje bo splošna deklaracija o človekovih pravicah, ki se zavzema za svobodo misli in njenega izražanja, letos decembra stara že 70 let."

Mladina

- Štiri leta kasneje /Grega Repovž. – št. 13, 30.03.2018, str. 2
- Vilna 2.0? (ujetniki evropske demokracije) / Vlado Mihelj. – št. 13, 30.03.2018, str. 6
- Katalonija gori, Evropa pa molči /Borut Mekina. – št. 13, 30.03.2018, str. 7
- Janšalytica : uvozniki laži /Vasja Jager, Grega Repovž. – št. 13, 30.03.2018, str. 19-25
- »Blíže so mi superge in puloverji kot Čejeva čepica« : Luka Mesec, koordinator stranke Levica, intervju /Jure Trampuš. – št. 13, 30.03.2018, str. 41-45
- Ugriz preteklosti : Hrvaška /Heni Erceg. – št. 13, 30.03.2018, str. 47

Reporter

- Albansko govoreči učenci v Celju /Nenad Glucks. – št. 13, 26.03.2018, str. 10
- Bazovico za piščance, vino in pršut /Biserka Karneža. – št. 13, 26.03.2018, str. 12
- Konec sladkih let Mira Cerarja /Aleš Žužek. – št. 13, 26.03.2018, str. 18-22
- Politični projekt Marjan Šarec / Igor Kršinar. – št. 13, 26.03.2018, str. 24-26

Svobodna beseda

- Med NOB stkano prijateljstvo : zgodovinski dogodek v Ogleju /Janez Alič. – marec 2018, str. 2
- Trinkov koledar 2018 / Vojko Hobič. – marec 2018, str. 5
- Prepoved nacističnih simbolov / Martin Premk. – marec 2018, str. 7
- Klic k uporu : ideali medvojnega odporniškega gibanja /Cvetka Hedžet Toth. – marec 2018, str. 9-10
- Pohlep po jugoslovanskih območjih : pred 75 leti je kapitulirala fašistična Italija /Franc Krajnc. – marec 2018, str. 14-15
- Bilateralno vprašanje ali vprašanje EU? : Mejno vprašanje med Slovenijo in Hrvaško / Jožef Kunič. – marec 2018, str. 20-21
- Teze o neodkritih fojbah / Štefan Cigoj. – marec 2018, str. 22
- Zvezane roke zaradi nejasne zakonodaje : nujni sprejem zakona o prepovedi fašističnih in nacističnih simbolov / Primož P. Ram Siter. – marec 2018, str. 23
- Vrt spominov in tovarištva dobro obiskan : zbor ustanoviteljev Ustanove dr. Šiftarjeva fundacija / Filip Matko Ficko. – marec 2018, str. 25

Periodične publikacije – kazala

- **Ethnic and Racial Studies, Volume 41, Issue 1, 2018**
Special Issue: Migrant Mothers' Creative Interventions into Racialized Citizenship
<https://www.tandfonline.com/toc/rers20/41/1?nav=tocList>
- **Ethnic and Racial Studies, Volume 41, Issue 2, 2018**
Themed Section: Immigration and Social Change in the USA
<https://www.tandfonline.com/toc/rers20/41/2?nav=tocList>
- **Ethnic and Racial Studies, Volume 41, Issue 3, 2018**
<https://www.tandfonline.com/toc/rers20/41/3?nav=tocList>